

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК

ОПШТИНЕ РУДО

Година XX

Рудо, 24. март 2016. године

Број 3

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РУДО

1.....
На основу члана 22. став 1. тачка 2. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Српске “број: 121/12) и члана 34. Статута општине Рудо („Службени гласник општине Рудо“, број: 5/13 и 3/14), Скупштина општине Рудо, на сједници одржаној дана 17.03.2016.године, донијела је

ОДЛУКУ

о Процјени угрожености од елементарне непогоде и друге несреће на територији општине Рудо

Члан 1.

Доноси се Процјена угрожености од елементарне непогоде и друге несреће на територији општине Рудо.

Члан 2.

Саставни дио ове одлуке је Процјена угрожености од елементарне непогоде и друге несреће на територији општине Рудо.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Рудо“.

Број:01-022-18/16

Датум:17. март 2016.године

ПРЕДСЈЕДНИК
Скупштине општине Рудо
Велибор Ћировић с.р.

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА РУДО**

**ПРОЦЈЕНА УГРОЖЕНОСТИ ОД ЕЛЕМЕНТАРНЕ
НЕПОГОДЕ И ДРУГЕ НЕСРЕЋЕ
НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ РУДО**

Рудо, фебруар 2016.године

ПРЕДГОВОР

Републичка управа цивилне заштите у сарадњи са Агенцијом за управљање ванредним ситуацијама Краљевине Данске – ДЕМА и њиховим начином примјене „ризико-базираног димензионирања“, израдила је Процјену угрожености од елементарне непогоде и друге несреће на простору Републике Српске.

Начелник општине Рудо је донио Рјешење о именовану радне групе за израду Процјене угрожености од елементарне непогоде и друге несреће на простору општине Рудо.

Овај документ је резултат рада Радне групе у сарадњи са субјектима који су од значаја за заштиту и спасавање. Овом приликом се захваљујмо свим институцијама које су имале свог удјела у изради овог документа :

- ЈЗУ Дом здравља “ Др Стојана и Љубица“ Рудо
- ЈУ Центру за социјални рад Рудо
- Ватрогасно друштво Рудо
- Ветеринарска амбуланта „ Саво“ Рудо
- ШГ „Панос,, Вишеград, ШУ Рудо
- Метеоролошка станица Рудо

Документ који слиједи, информативно и аналитички, ће бити од користи свима на подручју општине Рудо који се баве питањима заштите и спасавања од елементарне непогоде и друге несреће, те бити добра основа за израду осталих елемената Плана заштите и спасавања.

Општински штаб за ванредне ситуације

Слика бр. 1 Сателитски снимак општине Рудо

I - ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ РУДО	10
1. ПОЛОЖАЈ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ	11
1.1. Кратак историјат Општине Рудо.....	12
1.2. Геолошке и геоморфолошке карактеристике.....	13
1.3. Рељеф	14
1.4. Број, врста и величина насеља.....	15
1.6. Водни ресурси и водоснабдијевање	17
1.7. Клима, режим падавина и температура	18
1.8. Шуме, шумско и пољопривредно земљиште, животињски свијет.....	18
2. ПОДАЦИ О СТАНОВНИШТВУ.....	19
3. ПОДАЦИ О ИНФРАСТРУКТУРИ.....	20
3.1. Саобраћај	20
3.2. Транспортни капацитети	23
3.3. Смјештајни капацитети	23
3.4. Здравствени и ветеринарски капацитети	23
3.4.1. Здравствени капацитети	23
3.4.2. Ветеринарски капацитети.....	25
3.5. Капацитети за производњу и дистрибуцију електричне енергије.....	25
3.6. Телекомуникациона и информациона инфраструктура.....	26
3.7. Основне индустријске гране	27
3.8. Образовне институције.....	27
II - ПОСЕБНИ ПОКАЗАТЕЉИ	28
1. Подаци о поплавама	28
2. Подаци о земљотресима	29
3. Подаци о пожарима	29
3.1. Угрожености урбаних подручја од пожара	30
3.2. Процјена ризика од пожара	30
3.3. Пожари отвореног простора	31
3.4. Материјално техничко стање и опремљеност ватрогасног друштва	32
Рудо	32
3.5. Процјена угрожености шума од пожара	33
3.6. Основне карактеристике шума на територији општине Рудо.....	33

3.8. Параметри за израчунавање степена угрожености шума.....	34
3.9. Степен угрожености шума од пожара.....	34
4. Подаци о елементарним непогодама.....	36
4.1. Снеж.....	36
4.2. Град.....	37
4.3. Суша.....	38
4.4. Олујни вјетар.....	38
4.5. Клизишта.....	39
5. Мине и неексплодирана убојна средства.....	40
6. Саобраћајне несреће.....	42
7. Пројена угрожености и заштита животне средине.....	42
8. Социјална заштита.....	45
9. Здравствена заштита људи.....	47
9.1. Дјелатност.....	47
9.2. Идентификација ризика у области здравствене делатности.....	47
9.2.1. Цријевне заразне болести.....	48
9.2.2. Хепатитис А.....	48
9.2.3. Шуга.....	48
9.2.4. Варичела.....	49
9.2.5. Грип.....	49
9.2.6. Вашке.....	49
9.2.7. Кју грозница.....	50
9.2.8. Трихинелоза.....	50
9.3. Анализа заразних болести на подручју општине рудо.....	51
10. Здравствена заштита животиња.....	52
III – ЗАКЉУЧЦИ И ПРИЈЕДЛОЗИ МЈЕРА.....	52
1. Приједлог за ниво мјера и активности за сузбијање заразних болести људи.....	52
1.1. Изолација и лечење оболелих.....	53
1.2. Карантин.....	53
1.3. Здравствени надзор.....	53
1.4. Хемиопрофилакса.....	53
1.5. Вакцинације.....	53

1.6. Епидемиолошки надзор и истраживање	54
1.7. Вирусолошко испитивање	54
1.8. Одржавање система здравствене заштите и комуникације	54
2. Приједлог за ниво мјера и активности за сузбијање заразних болести животиња	54
2.1. Анализа репрезентативних сценарија.....	54
3. Превентивне мјере заштите од сњежних падавина	56
4. Превентивне мјере заштите од поплава	60
5. Превентивне мјере заштите од пожара	63
6. Мјере заштите од саобраћајних незгода	66
7. Приједлог превентивних мјера на спречавању од елементарних непогода.....	69
8. Цивилна заштита општине Рудо	70
8.1. Могућности планирања и обезбјеђење материјалних и финансијских средстава за случај несрећа великих размјера.....	73
8.2. Мјере заштите и спасавања, снаге и средства у фази провођења мјера заштите и спасавања	73
8.3. Снаге и средства у фази спровођења одлуке на отклањања последица несрећа.....	73
8.4 Начин вршења процјене штета од природних и других несрећа	74
8.5. Руковођење и координација снагама заштите и спасавања	74
ЗАКЉУЧАК.....	74
ПРЕГЛЕД ЗАКОНА, ПОДЗАКОНСКИХ АКТА, МЕЂУНАРОДНЕ ЛЕГИСЛАТИВЕ И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОКУМЕНАТА.....	74

ПРЕГЛЕД ТАБЕЛА, СЛИКА И КАРТИ ТАБЕЛЕ

Број	Назив	Страна
Табела бр. 1	Назив насељених мјеста са бројем становника	15
Табела бр. 2	Годишњи ток температура ваздуха за период 2015 год	17
Табела бр. 3	Мрежа локалних путева на територији општине Рудо	20
Табела бр. 4	Просечан годишњи дневни саобраћај	21
Табела бр. 5	Структура и број запослених у ЈЗУ Дом здравља „Др Стојана и Љубица“ Рудо	23
Табела бр. 6	Број здравствених установа на подручју општине	24
Табела бр. 7	Статистички подаци о броју пожара за 2013, 2014, 2015.годину	35
Табела бр. 8	Прагови упозорења у метеоаларму за висину сњежног покривача	36
Табела бр. 9	Приједлог листе приоритета за деминирање за 2015.-у годину	42
Табела бр. 10	Преглед броја саобраћајних незгода у 2013. години на подручју општине Рудо са упоредним показатељима за 2012. годину	42
Табела бр. 11	Број обољелих од заразних болести по годинама	51
Табела бр. 12	Анализа сценарија	54
Табела бр. 13	План активности(снијежне падавине)	57
Табела бр. 14	План заштите од поплава	60
Табела бр. 15	Оперативни план ЦЗ	70

СЛИКЕ

Број	Назив	Страна
Слика бр. 1	Сателитски снимак оопштине Рудо	4
Слика бр. 2	Панорама Рудог из 1906. године	12
Слика бр. 3	Кањон ријеке Лим	14
Слика бр. 4	Поплава 2010. године- ријека Лим	28
Слика бр. 5	Клизиште у селу Дуговјеч	39

КАРТЕ

Број	Назив	Страна
Карта бр.1	Општина Рудо у Бих	10
Карта бр.2	Минска ситуација у Босни и Херцеговини	41

У В О Д

У складу са чланом 145. Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама (у даљем тексту: Закон), утврђено је да су идентификација, процјена и праћење ризика од елементарне непогоде и друге несреће, смањење ризика и друга питања којима се третира проблем ризика, једна од стратешких области Програма заштите и спасавања Републике Српске, а самим тим и Плана заштите и спасавања општине Рудо.

Члан 147. Закона утврдио је да План заштите од елементарне непогоде и друге несреће (у даљем тексту: План заштите и спасавања) садржи:

- а) Процјену угрожености од елементарне непогоде и друге несреће,
- б) Планирање превентивног дјеловања,
- в) Планирање приправности,
- г) Планирање мобилизације, и
- д) Планирање хитног одговора.

Процјена угрожености од елементарне непогоде и друге несреће (у даљем тексту: Процјена угрожености) је полазни и темељни документ Плана заштите и спасавања. Уредба о садржају и начину израде Плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће разрадила је методолошки приступ и начин израде докумената Плана заштите и спасавања.

Методолошки приступ који одражава суштину нашег „погледа на ризик“, односно начин третирања самог ризика, може се најкраће дефинисати као „ризико-базирано димензионирање“. Ризико-базирано димензионирање је у ствари прилагођавање законске регулативе, планова, процедура и друге документације, спасилачких и хитних служби, превентивних и интервентних капацитета и свега другог што је од непосредног значаја за заштиту и спасавање/цивилну заштиту, идентификованим ризицима.

Ризико-базирано димензионирање је процес који се састоји од пет међусобно зависних и условљених фаза, и то:

- а) прва фаза – идентификација ризика,
- б) друга фаза – анализа ризика,
- в) трећа фаза – приједлог за ниво мјера и активности,
- г) четврта фаза – доношење одлуке по приједлогу за ниво мјера и активности, и
- д) пета фаза – спровођење одлуке.

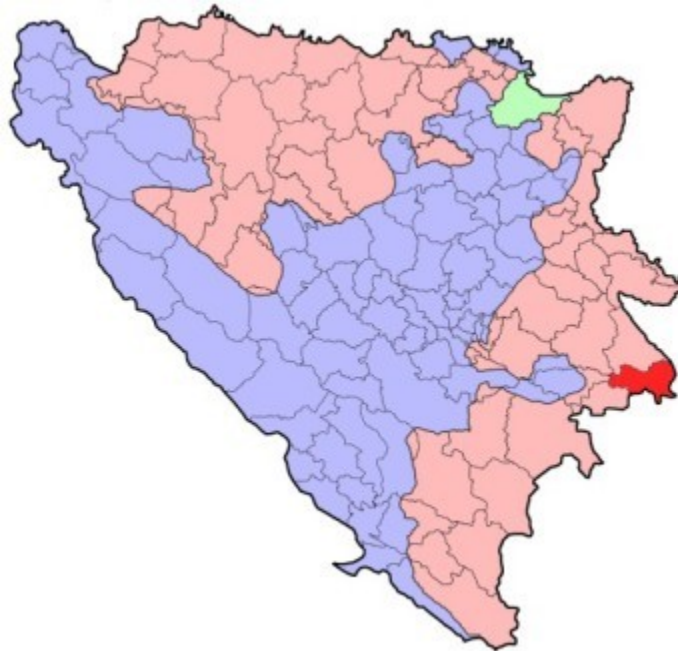
Ово је документ који је намијењен свима, мада првенствено онима који се баве питањима и проблемима од значаја за заштиту и спасавање/цивилну заштиту. Документ је, дакле, намијењен стручној, али и јавности уопште. Процјена угрожености садржи информативне и аналитичке податке из многих области, односно ресора, који могу задовољити најразличитија интересовања, од стручних до лаичких.

Процјена угрожености подлијеже ажурирању, како текућем, свакодневном, тако и редовном, периодичном, које је свеобухватније и које се врши, у принципу, једном у 3 до 5 година, зависно од промјене околности или кључних елемената који су битни за њену вјеродостојност.

I - ОПШТИ ПОКАЗАТЕЉИ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ РУДО

1. ПОЛОЖАЈ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ

Територија општине Рудо се налази на тремеђи републике Српске, Србије и Црне Горе. Граничи се са општинама из Републике Српске: Вишеград, Рогатица, Ново Горажде и Чајниче и општинама које припадају Србији: Прибој и Чајетина. На подручју општине је основано 10 мјесних заједница и то: Рудо, Старо Рудо, Миоче, Мокронози, Увац, Штрпца, Бијело Брдо, Мрсово, Сетихово и Стргачина. Земљиште је изразито брдско-планинско са селима која су разбацана и испресијецана планинским превојима. Геостратешки положај општине је повољан, јер је комуникацијски добро повезана са Сарајевом и Источним Сарајевом и са сусједним државама са којима се граничи. Удаљености од значајнијих центара су: Бања Лука – 360 km, Сарајево – 130 km. Београд – 300 km.

Карта бр. 1. Општина Рудо у Бих

Подаци о самој општини Рудо: површина општине је 344 km². На подручју општине се налазе 89 насељених мјеста. Број становника према попису из 1991. године је износио 11.572. Према прелиминарним резултатима пописа из 2013. године на подручју општине живи око 8 834 становника у 2.876 домаћинстава. Просјечна густина насељености је 26 становника по km², док је највећа густина насељености у самом граду Рудо. Сам град Рудо се налази на брдско-планинском крају доњег тока ријеке Лим, двадесетак километара прије његовог ушћа у Дрину. Кроз територију општине, Лим протиче у дужини око 30 km. а већим дијелом протиче кроз насељена мјеста. Корито је једним дијелом веома стрмо и неприступачно. Општина обилује разгранатом мрежом водених токова, од којих се у веће убраја ријека Увац. Мање ријека су Сућеска и Радојна које су погодне за изградњу малих проточних мини хидроелектрана. На ријеци Сућески су изграђене двије мини хидроцентрале. У Старом Рудом извире најкраћа ријека у Европи- Крупица, која има

дужину 400 m. Вода је чиста и на извору се користи за пиће, а што је посебно занимљиво је да је њена температура и зими и љети 14 °C. Простор општине се дијели на подручје са умјерено-континенталном, предпланинском и планинском климом. Просјечне температуре се крећу од -8 °C у јануару до 36 °C у августу. Највећи планински врх је Голеш, висине 1492 m, који се налази на планини Вучевица, која се наставља на Виогор према општини Горажде. На сјеверној страни од насеља Рудо ја планина Варда са највећим врхом од 1389 m, а на јужној страни је планина Тмор са највећим врхом од 1280 m. Планине нуде веома добре услове за планинарење, сакупљање љековитог биља и за лов крупне и ситне дивљачи.

1.1. Кратак историјат Општине Рудо

Историја развоја насеља и организације живота и привреде је врло дуга и богата. На територији општине постоје трагови из Праисторијског, Римског, Средњег вијека, Доба турске владавине и Аустроугарског периода. Праисторијски тумулуси и громиле су најстарији познати историјски споменици у овом крају. Они представљају начин живота и културу Илира, чији се трагови јављају отприлике од 1300 до 150 година прије Нове ере. О насељима на простору данашњег Рудог у вријеме Римске империје, касније Византијског царства и раног хришћанства, као и Немањихке државе, може се закључити само на основу топонима и пронађених остатака материјалне културе. У селу Штрпци, поред зграде Прве српске земљорадничке задруге, налази се римски камени миљоказ; -Изнад самог насеља данашњег Рудог налазио се локалитет Црквине (Велика и Мала Црквина), гдје су били остаци порушених објеката са доста грађевинског материјала. У народу се говорило да су то остаци једне грчке цркве. Вјероватно је да се ради о објектима из византијског периода. Но, приликом изградње новог Рудог, у доба аустроугарске окупације, велика количина плочастог камена из ових рушевина је коришћена за израду уличних ригола у насељу, а дио материјала (камен) кориштен је за подизање зграда. Старо Рудо, на лијевој обали Лима је основано 1555. године, на основу Вакуфнаме Мустафе паше Соколовића, рођака везира Османског царства Мехмед паше Соколовића, који такође потиче из овог краја, из села Соколовићи. Овај Ктитор је Лим премостио величанственом ћупријом са пет окана, а затим су подигнути и други објекти. Изграђена је и чаршија са занатским радњама и дућанима. На самом почетку 19 вијека, тачније, септембра 1807. године, у вријеме када се, како је написао један савременик, пекао пекmez, српски устаници су заузели касабу Рудо и спалили је. Но, брзо су се повукли. Турци су обновили ново насеље, које је крајем 19. вијека однио Лим. На жалост, за вријеме велике поплаве 1896. године већи дио насеља је уништен. Ипак овај догађај је значајан датум за историју Рудог као модерног насеља. Тада је Земаљска Влада у Сарајеву пружила помоћ реконструкцији. Можда најзначајнија помоћ је била у урбанистичком пројектовању новог и урбанистички уређеног насеља. У том периоду изграђен је колски пут Рудо-Увац, чиме је Рудо добило везу са Вишеградом, те пруга узаног колосека Међеђа-Увац и модерна жељезничка станица Рудо (1906. године). Након анексије Босне и Херцеговине Рудо је добило зграду касарне и двије богомоље у самом граду: џамију (1906) и цркву Светих Петра и Павла (1912). Као погранична област, Рудо је након пробоја Солунског фронта било ослобођено од Српске војске, чиме је завршена четрдесетогодишња владавине Аустро-Угарске монархије, која је оставила значајне трагове видљиве до данас. Споменик Краљу Петру Првом ослободиоцу са спомен костурницом палим борцима Првог свјетског рата се налази у Штрпцима. Други свјетски рат је донио велика разарања у општини Рудо.

Само у току 1941. године Рудо је било под влашћу Независне државе Хрватске (НДХ), Југословенске војске у отаџбини, Италијана и партизана, па поново Италијана. До капитулације, више пута 1943 и 1944 у Рудом су биле јединице Њеамачког Вермахта које су се задржале краће вријеме. За историју бивше Југославије један веома значајан датум се веже за Рудо. У Рудом је формирана Прва пролетерска народноослободилачка ударна бригада 21. децембра 1941. године, што се наредних 50 година прослављало као дан ЈНА. Из Другог свјетског рата значајни споменици и објекти су : Мјесто формирања Прве пролетерске бригаде Зграда ОШ у Гаочићима и Партизанско гробље. На граници са општином Вишеград у мјесту Ундруља се налази спомен обиљежје ђенералу Драгољубу Дражи Михајловићу, на мјесту где је 13.03.1946.год заробљен.

Сл. бр.2. Панорама Рудог 1906. године

1.2. Геолошке и геоморфолошке карактеристике

Према географским карактеристикама општина Рудо и околина припадају највећим дијелом брдско-планинском појасу, а крајеви око ријеке Лим, низијском (котлинском) појасу.

Геоморфолошки ово је врло хетерогена област, која заузима дио слива ријеке Лима, тј.обухвата падине планинских масива и једним дијелом алувијалне равни и терасе. Геолошкопетрографски је изграђена од алувијалних седимената, палеозојских пјешчара и шкриљаца, мањим дијелом магматских стијена.Земљишта претежно припадају класи камбичних, која су средње дубока, често скелетна, подложна ерозији.

Подручје општине Рудо има разноврсну геолошку грађу и специфичну старост стијена. Стијене по својој геолошкој старости припадају различитим формацијама. Највише су заступљени седименти, серпентини, карбонатне стијене, магматске стијене итд. Иначе, према геолошкој грађи, овај крај припада динарској области дубоког и покривеног крша.Највише има тријаских кречњака заступљених на Градини, Вучевици и Тмору. Долинске равни и простори око ријеке Лим, прекривени су делувијалним и алувијалним седиментима.

1.3. Рељеф

Општина Рудо има брдско-планински рељеф. У рељефу се издвајају три основна макро облика:

- ријечне долине Лима и Увца (355 mnm)
- висоравни и побрђа (900-1200 mnm)
- планине (до 1500 mnm)

Долина Лима пружа се правцем исток-запад. Ту су смјештене веће рељефне цјелине, поља настала у проширењима сложене котлине ријеке Лим: увачко, миочко, устибарско, обрвенско и мрсовачко, док је већи дио поља у Мрсову потопљен водом изградњом вишеградске хидроелектране.

Бројна су побрђа и висоравни. Једна од највећих је Раванци ,на планини Варда.Основни печат рељефа дале су високе планине, које се углавном пружају рубним дијеловима општине, а истичу се Вучевица (1492), Варда (1389), Тмор (1280), те обронци Старо-влашких планина ,чији се врхови налазе у сусједним општинама Прибој, Чајетина и Чајниче.

Дакле може се закључити да рељеф општине има изразито планински карактер, који пресецају долине Лима и Увца. Такође се одликује великом рашчлањеношћу, како вертикалном тако и хоризонталном, што поспјешује ерозију тла, те појаву клизишта и одрона.

Сл. бр.3. Кањон ријеке Лим

1.4. Број, врста и величина насеља

Мрежа насеља на простору општине Рудо представља хијерархијски скуп елементарних јединица (насеља), које се одликују високом разноврсношћу у погледу величине, морфологије, генезе и функције. Према подацима преузетим од Агенције за статистику БиХ (прелиминарни резултати пописа из 2013. године), општина Рудо има 8.834 становника, који живе у 89 насељених мјеста. Постојећа мрежа насеља је, консеквенца неравномјерне насељености и концентрације становништва.

Изражен је одлив становника из цијеле општине Рудо у друге крајеве Републике Српске а и преко граница Босне и Херцеговине. Унутар општине Рудо се одвијају имиграције из села у општински центар Рудо.

Неке мјесне заједнице имају и по десетину села у свом саставу, али је број становника изузетно мали тако да се може генерално за цијело подручје општине (осим Рудог) говорити о доста неравномјерној насељености.

1. Арбанаси	11	46. Миоче	383
2. Арсићи	74	47. Мисајловина	121
3. Баре	5	48. Мокронози	538
4. Бијело Брдо	75	49. Мрсово	112
5. Бишевићи	0	50. Николићи	44
6. Бјелуговина	28	51. Обрвена	140
7. Бјелушине	176	52. Омачина	37
8. Бјељевине	0	53. Омарине	141
9. Близна	0	54. Опутница	6
10. Бован	202	55. Орах	13
11. Божовићи	74	56. Оскоруша	43
12. Борановићи	279	57. Паст	16
13. Будалице	0	58. Пазалје	2
14. Ваган	59	59. Пељевићи	10
15. Вити Граб	37	60. Петачине	6
16. Гаочићи	34	61. Плема	194
17. Гојава	215	62. Похаре	0
18. Горња Ријека	133	63. Полимње	23
19. Горња Стрмица	49	64. Попов До	2
20. Горње Цикоте	9	65. Пребидоли	99
21. Горњи Раванци	10	66. Прибишићи	4
22. Грабовик	47	67. Пријеворац	53
23. Гривин	23	68. Радожеље	27
24. Даниловићи	61	69. Раковићи	22
25. Долови	2	70. Равне Њиве	23
26. Доња Ријека	205	71. Ресићи	198
27. Доња Стрмица	17	72. РУДО	1.949
28. Доње Цикоте	65	73. Рупавци	3
29. Доњи Раванци	0	74. Сетихово	8
30. Дорићи	42	75. Соколовићи	23
31. Дубац	23	76. Станковача	1
32. Дуговјеч	27	77. Старо Рудо	109
33. Заграђе	9	78. Стргачи	30
34. Зарбовина	2	79. Стргачина	50
35. Златари	77	80. Трбосиље	0
36. Зубач	117	81. Трнавци	18
37. Зубањ	24	82. Трнавци код Рудог	282
38. Јањићи	93	83. Увац	419
39. Књегиња	321	84. Устибар	250
40. Ковачи	9	85. Циханићи	1
41. Косовићи	13	86. Цвркоте	6
42. Кула	153	87. Чавдари	16
43. Љутава	0	88. Шахдани	0
44. Међурјечје	171	89. Штрпци	284
45. Микавице	138		

Табела бр1. Назив насељених мјеста са бројем становника¹

1.5. Хидрографске карактеристике

Територија општине Рудо, има релативно густу хидрографску мрежу, која је, у односу на тип мреже, условљена, геолошком грађом терена. Велики број мањих и већих површинских токова и извора, генерално се може рећи, да је равномјерно распоређен по читавој територији општине. Представљају директне или индиректне притоке Дрине, а то значи да припадају Обласном сливу ријеке Саве. На терену општине Рудо, издвојено је једанаест ријечних сливова. У ужем смислу, осам ријечних сливова припада ријечном сливу ријеке Лим, два су у сливу ријеке Црни Рзав а један је у директној вези са ријеком Дрином. Окосницу мреже чини ријека Лим, као главна ријека на подручју општине, са већим притокама Ријека, Увац, Поблаћница, као и ријеке Радојна и Сућеска. Њихове долине, предодредиле су лонгитудиналне саобраћајне правце повезивања са дубином територије, дуж којих су формирана рурална насеља. Заједничка карактеристика је, да су сви стални токови, бујичног типа, дубоко усијечених и стрмих долина.

На општини Рудо издвојени су слиједећи ријечни сливови у односу на површинске вододјелнице:

- слив Дубничког потока
- слив ријеке Будимље односно Добрунске ријеке
- слив Пријеворачког потока односно Ријеке
- слив ријеке Лим од Увца до Рудог – десна обална страна Лима
- слив ријеке Лим од Увца до Устибара – лијева обална страна Лима
- слив ријеке Лим у залеђу насеља Рудо – десна обална страна Лима
- слив ријеке Лим у залеђу Старог Рудог – лијева обална страна Лима
- слив ријеке Лим од Рудог до краја територије општине – десна обална страна Лима
- слив ријеке Лим од Рудог до Љутаве, а од Љутаве до Пељевића је Вишеградско језеро
- слив ријеке Радоње
- слив Дрине у подручју Трбосиља
- слив ријеке Сућеске

Све притоке Лима имају бујични карактер, те за вријеме обилнијих падавина изазивају ерозију тла, доносећи у Лим велике количине материјала.

Током године, водостај ријеке Лим је промјењив. Највиши водостај је у мјесецима фебруар-март и октобар-новембар, а најнижи водостај је у мјесецима јануару и августу. Водостај Лима се свакодневно мјења због режима хидроелектрана Потпећ, Бистрица и Кокин Брод (Република Србија) и промјене водостаја на брани акумулације Вишеград због које је потопљена и долина Лима у дужини од око 20 km.

Ријека Лим као и њене притоке, имају одређени хидроенергетски потенцијал, чија се водена снага може користити за стварање мини електрана.

1.6. Водни ресурси и водоснабдијевање

Организовано рјешавању питања водоснабдијевања града Рудо се приступило на самом почетку XX вијека када је изграђен први уређен градски водовод. Овај водовод је био у употреби све до 1961. године, када је, каптирањем изворишта Зова I, изграђен нови, капацитета 4.5 l/s. Након тога, провођењем хидрогеолошких истражних радова, одабрано је дугорочно извориште подземних вода, у зони врела ријеке Крупица, укупне процијењене издашности од око 250 l/s, задовољавајућег квалитета. Током 1982. године, је

изграђен један експлоатациони бунар, капацитета 17 l/s. Раст потреба за водом, уз жеље да се избјегну трошкови пумпања воде из бунара Крупица, су резултирала да се 1999. године у градски водовод уведу нове количине вода, гравитациониом путем, са изворишта Зова II, у количини од 5 l/s. Каптирана врела Зова I и Зова II, обзиром на висински положај, у односу на подручје потрошње и изузетан квалитет вода, такође требају мјере заштите квалитета, које ће, ове водне ресурсе, дугорочно гледајући, одржати на садашњем нивоу.

Сва три изворишта водоснабдијевања града нису обухваћена зонама санитарне заштите а што прописује Правилник о мјерама заштите, начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите, подручја на којима се налазе изворишта, као и водних објеката и вода намјењених људској употреби. Тренутно, заштита ова три изворишта се своди на ограду у непосредној зони водозавата.

1.7. Клима, режим падавина и температура

Територију општине Рудо карактеришу три типа климе: умјерено-континентална, предпланинска и планинска клима.

Умјерено топла лjeta и умјерено хладне зиме, са не баш тако јасно одвојеним и прелазним периодима. Прољеће и јесен су основна обиљежја климе.

Мј	Ј	Ф	М	А	М	Ј	Ј	А	С	О	Н	Д	Ср.г.
°C	-2,0	-4,0	6,9	11,2	14,7	22,3	24,1	23,4	19,0	12,6	7,9	-0,8	11,2

Табела бр. 2. Годишњи ток температура ваздуха за период 2015 год²

Средња годишња температура ваздуха, на овом подручју износи 11,2°C. Најхладнији мјесец је фебруар са -4,0°C, док је најтоплији јул са 24,1°C, тако да годишња амплитуда износи 28,1°C.

Забилежена је и појава касних прољетних мразева са сланом. Тако је забилежено 4.маја 1960.године -2°C са сланом и 13.маја 1978.године -5°C са јаким мразом, којом приликом су расцвјетали воћњаци потпуно уништени.

Количина падавина на подручју општине Рудо је релативно уједначена и досеже и до 1300мм годишње. Углавном се падавине очитују у виду кише и снијежне падавине у зимском периоду.

Након изградње хидроелектране Вишеград, те формирањем акумулационог језера, на овом подручју је повећана влажност ваздуха, што доводи и до појаве честих магли на ширем подручју општине Рудо.

Што се тиче вjетрова, подручје се сматра доста тихим. Током јесени и зиме преовлађује сјеверни вjетар, а у прољеће и лjето јужни. Ова два правца дувања вjетрова су најизразитија. Просјечно осам дана у години дува јаки вjетар и то у марту, мају и јуну, а најмање вjетрова има у септембру.

1.8. Шуме, шумско и пољопривредно земљиште, животињски свијет

Шумско земљиште на подручју територије општине Рудо, заузима површину од 20.529 ha што представља 60% територије. Према подацима преузетим из Шумскопривредне основе за приватне шуме на подручју општине Рудо (важност 2007-

² Извор: Подаци добијени из метеоролошке станице Рудо

2016 година), приватне шуме на подручју општине Рудо заузимају површину од 2.945, 29 ha. Територија општине Рудо богата је шумама, које су неравномјерно распоређене. Основно обиљежје шумске вегетације у подручју општине је њена велика хетерогеност, што је условљено веома различитим природним условима. Гледано од нижих ка вишим зонама, у саставу листопадних шума доминирају: сладун, цер, китњак, граб, буква и јавор .

Од четинарских врста заступљене су: црни бор, бијели бор, јела и смрча .

Пољопривредно земљиште на подручју општине Рудо заузима око 20 % територије општине и подијељено је у три групе од којих

- првој групи припадају земљишта од 2-4 катастарске класе,
- другој групи припадају земљишта од 5-6 катастарске класе и
- трећој групи припадају земљишта од 7 и 8 катастарске класе.

Општина Рудо има шаролику слику земљишта. Наиме на територији општине има различитих врста земљишта од којих преовлађује смоница. Смоница нема много храњивих материја и потребно је оплемењивати стајским или вјештачким гнојивом . Други тип земљишта ,који преовлађује, је планинска црница које има много на околним планинама, али због надморске висине и климатских услова нема већи економски значај.

Алувијална земљишта распоређена су око ријека, а посебно око ријеке Лим. Смеђа земљишта карактеристична су за брдовите крајеве општине и погодна су за узгој разних врста воћа.

Осим бројних домаћих животиња, постоје и разне врсте дивљих животиња, настањених у шумама ове општине: дивља свиња, срна, вук, лисица, зец, јазавац, куна бијелица, ласица. Од капиталних врста ловне дивљачи, ту је медвјед као заштићена врста. Такође, значајан је број птица, које настањују ово подручје: јаребица, јастреб, сиви соко, вјетрушка, кобац, сврака, врана, креја, гавран, врабац славуј, дјетлић, штиглић, сјеница, ластва, сива и бијела чапља, кос итд. Од гмизаваца можемо наћи следеће змије: поскок, шарка, смук, бјелоушка.

Поред споменутих врста животиња, ову општину карактеришу и бројне врсте рибе. Наиме, ријеке Лим и Увац обилују бројним рибљим врстама као што су: младица, шкобаљ, клен, кркуша, мрена, липљен, шаран. Најзначајнија риба је младица, по ријеткости заштићена је врста, јер може да достигне тежину и до 40 кг. Поред младице као атрактивне рибе, Лим и лимско језеро све више имају и видру, која је такође једна од заштићених врста. У последње вријеме на Крупици и Лиму све више се настањују дивље патке, дивље гуске и корморани.

2. ПОДАЦИ О СТАНОВНИШТВУ

Број и (национална) структура становништва Према попису из 1991 . године на територији општине живјело је 11572 становника различите етничке припадности са доминантним српским становништвом и становништвом православне вјероисповјести , које је у структури укупног износило 71 %. Сада према незваничним подацима пописа из 2013 и оним који су произашли из евиденција и података са којима располаже Републички завод за статистику и Општинска административна служба, у општини живи око 8834 становника. Густина насељености Процјењује се да Општина има око 8834 становника или 26 становника по км². У урбаном дијелу Општине живи око 3000 становника. Око 11 % радно способног становништва је запослено у предузећима,

установама и приватном предузетништву. Пољопривредом се бави око 3500 становника. На евиденцији незапослених, крајем 2015.године, код Завода за запошљавање, Пословница Рудо, је евидентирано 1604 лица. Према исказаној структури, квалификованих радника је 651, ВКВ радника 8, радника са ССС 381, неквалификованих 452, са вишом стручном спремом 31, високом стручном спремом 69 и 12 радника је са нижом стручном спремом. Из напријед изнесених података произилази да 65 % незапослених има средњу стручну спрему или је квалификовано за обављање неких занатских послова. Демографска кретања Укупан број становника у општини је у последњих пола вијека имао периоде раста (1948-1961), стагнације (1961-1981) и опадања (1981-2010). Пад укупног броја становника у периоду 1981-2010. година износи 22 % или 2502 становника. Просечан број чланова домаћинства је 3,37 према попису из 2013год.

3. ПОДАЦИ О ИНФРАСТРУКТУРИ

3.1. Саобраћај

Општина Рудо се налази на крајњем источном дијелу Републике Српске, у граничном подручју са Републиком Србијом. Развој саобраћајног система на територији општине Рудо предодређен је поступним обликовањем саобраћајних коридора долинама водотока, котлинских равни и савладивих превоја између њих, којим су се, као најповољнијим линијама кретања, и у протеклим епохама одвијали значајни саобраћајни и људски токови, односно формирала већа људска насеља. Подручје општине Рудо је смјештено на периферији значајних саобраћајних токова републичког и регионалног значаја, али у коридору изузетно значајног лонгитудиналног путног правца – магистралног пута М-5 Сарајево–Вишеград– Ужице. Напријед наведеним магистралним путним правцем остварује се веза са западним дијелом БиХ, као и веза са источним дијелом региона – Републиком Србијом и даље, чиме се обезбјеђује доступност важнијим центрима и квалитетна веза са широм околином. Постојеће саобраћајнице (путеви) заступљене на обухвату Просторног плана општине Рудо су:

- Регионални путеви,
- Локални путеви са градском уличном мрежом и
- Некатегорисани путеви.

Магистрални путеви, на територији општине Рудо, нису присутни, али се обавезно мора истаћи значај магистралног пута М-5 Сарајево–Вишеград–Ужице који пролази са сјеверозападне стране општине Рудо и исту повезује са источним и западним дијелом региона. Веза са магистралним путним правцем се остварује преко регионалних путева, и то:

- Регионални пут Р-467 (Бродар/Мост на Дрини – Рудо) – дионица на територији општине Рудо је дужине 23,67 km;
- Регионални пут Р-449 (Добрун – Увац – Устибар – Рудо) – дионица на територији општине Рудо је дужине 28,49 km;
- Регионални пут Р-449а (гранични прелаз Увац), дужине 0,17 km

Укупно регионални путеви износе 52,33 km.

Обавезно треба истаћи да једна дионица регионалног пута Р-449 пролази кроз територију Републике Србије, те као таква не улази у обухват општине Рудо. Стога, иста није уврштена у горе приказане податке. Наиме, ради се о дионици регионалног пута Р-449 – граница РС (Прелац) – граница РС (Рудо) укупне дужине 6,11 km. Стање регионалних путних праваца карактерише коловозни застор/асфалтна подлога лошег квалитета, која захтијева предузимање адекватних мјера.

Такође, саобраћајној инфраструктури припада и дио пута који се одваја од регионалног пута Р-449 у мјесту Устибар све до насеља Саставци и дионица пута Р-114, која припада Републици Србији, општину Рудо повезује са општином Пљевља (Црна Гора).

Од граничних прелаза истичемо граничне прелазе Увац, Устибар и Мокронози за које је потребно извршити адекватно осавремењавање. Отворен је и нови гранични прелаз Царево Поље на ријеци Увац, који служи за прелаз становништва општина Прибој и Рудо.

Мрежу локалних путева према Одлуци о разврставању путева на подручју општине Рудо (број: 01-022-69/12 од 11.06.2013. године) чини десет локалних путева у укупној дужини од 58 km.

Локални путни правци – трасе	Дужина (km)		
	Асфалт	Макадам	Укупно
Миоче-Мокронози	8,50	0	8,50
Рудо-Кула (до регионалног пута)	0,55	6,45	7,0
Рудо-Ресићи-Николићи	3,10	2,90	6,0
Рудо-Старо Рудо-Булчић ријека (раскрсница иза моста на Булчић ријеци)	1,00	2,00	3,00
Соколовићи-Паштан Брдо	3,15	2,85	6,00
Доња Стрмица- Стргачина-Бјељевине (извориште)	4,70	0,80	5,50
Јелићи (од регионалног пута)-Трнавци-ОШ Оскоруша	4,90	1,10	6,00
Увац (од регионалног пута)-Кнегиња-Плема	1,71	4,29	6,00
Штрпца (од регионалног пута)-Бјелушине-Бован	1,10	2,90	4,00
Омарине (од регионалног пута)-Цвркоте	5,00	1,00	6,00

Табела 3. Мрежа локалних путева на територији општине Рудо³

Од укупне дужине свих локалних путева (58 километара) асфалтирано је свега око 58,12 %, док је остатак прекривен макадамском подлогом, што је изузетно мали проценат с обзиром на врсту и значај ових путних праваца. Затечено стање и асфалтне и макадамске подлоге локалних путева је прилично лоше, те је потребно издвојити значајна средства да

³ Извор: Стратегија одрживог развоја општине Рудо за период 2012.-2017.године и Одлука о разврставању путева на подручју општине Рудо (број: 01-022-69/12 од 11.06.2013. године), Информација о стању саобраћаја и путних комуникација на територији општине Рудо за 2014. годину

се исто подигне на завиднији ниво. Улична мрежа у самом граду је асфалтирана, осим улица: Лимска, Босанска и дио улице Проте Славка Поповића и Др. Ћалића.

Некатегорисану путну мрежу на подручју општине Рудо, према Одлуци о разврставању путева на подручју општине Рудо (број: 01-022-69/12 од 11.06.2013. године), чини 66 некатегорисаних путева. Општина Рудо, чија је површина 344 km², има 115,91 km категорисаних путева (регионалних и локалних), односно 33,7 km категорисаних путева (регионалних и локалних) на 100 km² површине, што је далеко мање од просјека развијених земаља, који износи од 100-150 /100 km².

На општини Рудо изграђена су два моста за одвијање друмског саобраћаја, бетонске конструкције, преко ријеке Лим (Стргачина и Омачина), један жељезне конструкције на регионалном путу Р 467, такође преко ријеке Лим у Рудом. Такође у мјесту Увац и Мрсово су изграђени виси мостови. Треба напоменути да се изводе радови на изградњи моста бетонске конструкције, за потребе будуће ХЕ у мјесту Заимпоље.

Просјечни годишњи дневни саобраћај (ПГДС) на регионалним саобраћајницама приказан је у приложеној табели бр.2 (подаци које је утврдило ЈП „Путеви РС“).

Година		2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Путни правац		год.	год.	год.	год.	год.	год.	год.
Регионални пут Р-467 Бродар – Рудо 1		594	652	690	740	764	787	796
Регионални пут Р-449	Добрун – Увац	231	270	281	295	309	331	334
	Увац – граница РС (Прелац)	900	982	1022	1068	1110	1178	1190
	Граница РС (Прелац) – граница РС (Рудо) – ова дионица је у Р. Србији	900	982	1022	1068	1110	1178	1190
	Граница РС (Рудо) – Рудо 1	900	954	993	1040	1079	1162	1174
	Рудо 1 – Рудо 2	493	581	605	633	658	687	694
	Регионални пут Р-449а Увац – граница РС (Увац)	705	887	923	959	999	1063	1074

Табела бр.4: Просечан годишњи дневни саобраћај⁴

⁴ Извор: Издање ЈП Путеви РС: "Бројање возила на мрежи путева у Републици Српској" за 2008., 2009 и 2010. г.

Из претходне табеле може се закључити да просјечан годишњи дневни саобраћај изражен по годинама константно биљежи благи пораст, што се очекује и у наредном планском периоду.

У области безбједности саобраћаја, свакако треба тежити побољшању постојећег стања што је циљ у свим општинама у Републици Српској, а што треба бити резултат одговарајућих планских мјера проведених удруженим активностима републичких и локалних власти (Министарства саобраћаја и веза, Министарства унутрашњих послова, Ауто-мото савеза РС, Агенције за безбједност саобраћаја, Путева РС, Инспектората РС, Завода за образовање одраслих, локалних органа задужених за послове управљања, одржавања путева и област безбједности саобраћаја, Ауто-школа, локалних инспекцијских служби и др.)

У пољу ваздушног саобраћаја, треба истаћи да се општина Рудо не налази у подручју покривеном неким од аеродрома – на дистанци до 50 km мјерено по друмским саобраћајницама.

Жељезничка пруга Београд-Бар (која је у власништву Жељезница Србије) пролази кроз општину Рудо у дужини од 9,82 km. На овој дионици се налазе два стајалишта за путничке возове Штрпца коју углавном користи локално становништво.

3.2. Транспортни капацитети

Транспортни капацитети на подручју града огледају се кроз обављање теретног и путничког саобраћаја у јавном и приватном сектору. Превоз путника и робе на територији општине Рудо обавља предузеће "Балкан- транс" д.о.о. Рудо. Превоз путника и робе на територији општине Рудо, осим предузећа "Балкан-транс" д.о.о. Рудо, врши и страни превозник – "Јањушевић" из Прибоја, који има регистроване међународне линије за општину Рудо. Ради повезивања општине Рудо са аутобуским линијским превозом са општином Фоча и задовољења потреба за превозом лица између наведених општина, уведена је аутобуска линија на релацији Рудо-Фоча-Рудо (радним данима).

У превозу путника учествују и такси возила (осам возила) којима се врши превоз лица. На подручју општине за јавни превоз стваари регистрован је један аутопревозник.

3.3. Смјештајни капацитети

Услуге смјештаја на подручју града пружају се у објекту хотела „ Комсар Рудо“. Хотел располаже са 26 соба и 3 апартмана.

3.4. Здравствени и ветеринарски капацитети

3.4.1. Здравствени капацитети

Јавна здравствена установа Дом здравља „Др. Стојана и Љубица“ Рудо, основана је одлуком скупштине општине Рудо, а обавља делатност примарне здравствене заштите на подручју општине Рудо. Здравствену заштиту Дом здравља обезбеђује путем тимова породичне медицине по начелима једнакости, доступности, свеобухватности, континуитета и координације. Најближа болница се налази у граду Фоча и удаљена је од Рудог 92 km, али постоји и болница у Прибоју која је ближа и ако је у сусједној држави, те се у њу упућују најхитнији случајеви.

У оквиру ЈЗУ Дома здравља су дислоциране теренске амбуланте у Миочу, Штрпцима, Бијелом Брду и Стргачини.

Дом здравља је смјештен у две повезане зграде. Зграда здравствене станице (стари Дом здравља) је саграђена 1962. године са површином од 1111 m² и нова зграда дома здравља саграђена 1976. године у површини од 1437 m². У старој згради Дома здравља смештена је служба хитне помоћи, а остале службе и амбуланте распоређене су на два спрата нове зграде. Објекти Дома здравља налазе се у центру града у главној улици и имају добар прилаз за пацијенте и кола хитне помоћи.

У Дому здравља регистровано је 6.632 пацијената од чега је 4.137 осигураних, а 2.197 неосигураних. Здравствену заштиту становништво остварује кроз тимове породичне медицине којих је у Дому здравља пет.

У следећој табели приказана је структура и број запослених у ЈЗУ Дом здравља“ Др Стојана и Љубица“ Рудо.

Структура запослених	2013			2014			2015		
	М	Ж	У	М	Ж	У	М	Ж	У
Укупно здравствених радника	6	17	23	5	17	22	5	16	21
Доктори опште праксе	-	1	1	-	1	1	-	1	1
Укупно специјалиста	2	2	4	2	2	4	2	2	4
Гинеколози	-	1	1	-	1	1	-	1	1
Педијатри	-	1	1	-	1	1	-	1	1
Стоматолози	2	-	2	1	-	1	1	-	1
Медицински техничари	2	14	16	2	14	16	2	13	15
Остало особље	3	7	10	3	6	9	3	5	8

Табела бр. 5. Структура и број запослених у ЈЗУ Дом здравља „Др Стојана и Љубица“ Рудо

	2013. година	2014. година	2015. година
Дом здравља	1	1	1
Јавне апотеке	-	-	-
Приватне апотеке	2	2	2

Табела бр. 6. Број здравствених установа на подручју општине

3.4.2. Ветеринарски капацитети

На подручју општине Рудо регистрована је приватна Ветеринарска амбуланта "Саво". Ветеринарска амбуланта тренутно запошљава два дипломирана ветеринара, два ветеринарска техничара и два административна радника. Сви радници посједују одговарајуће лиценце за рад у ветеринарској струци. Амбуланта је оспособљена за обављање ветеринарско медицинске заштите животиња, вјештачко осјемењавање говеда, обављање послова дезинфекције, дезинсекције и дератизације. Поред наведених послова, амбуланта обавља и послове превентивне ветеринарске заштите на територији општине Рудо.

3.5. Капацитети за производњу и дистрибуцију електричне енергије

Преко дијела подручја општине Рудо, прелазе далеководи напонских нивоа 400 (220)кV (Вишеград – Зворник), 110(35) кV (Вишеград - Рудо).

Према садашњој организацији електропривредних предузећа, власништво, па и употребљавање и одржавање објеката напонског нивоа 400(220) кV, је у надлежности Електропреноса Бања Лука.

Управљање и одржавање објеката напонског нивоа 110(35) кV, 10 кV и 0,4 кV је у надлежности електродистрибутивних предузећа ЕДБ Пале.

Обезбјеђење електричне енергије на подручју општине врши се путем далековода 35кV Вишеград-Рудо дужине 22km, а резервно напајање преко далековода 110кV Саставци-Рудо, дужине 7,6 km који ради на 35 кV напонском нивоу.

Трафо станица TS 35/10 кV snage 1x2.5 MVA i 1x1.6 MVA је лоцирана у насељу Гојева са које се електричном енергијом напаја скоро цијело подручје општине Рудо.

Напајање појединих подручја општине Рудо врши се са трафо станице TS 35/10 кV посредством 10 кV надземних и подземних водова, трафо станица 10/0,4 кV и нисконапонске мреже.

На подручју општине Рудо има укупно 700 km свих дистрибутивних водова који су у релативно добром стању. Дистрибутивну мрежу чине 10 кV надземни и подземни водови, те трафо станице 10/0.4 кV.

Дужина средњенапонских водова је око 110 km, а нисконапонских око 600 km. Пресјек ужади надземних водова је 35 mm² i 25 mm² АIће, при чему треба истачи да је готово 70% водова наведеног мањег пресјека.

Из наведеног произилази, да постојећа електроенергетска мрежа са становишта достигнутог нивоа привредне развијености и оствареног нивоа потрошње, у великој мјери задовољава. Тим прије, што постоји могућност двостраног напајања преко 35 кV вода. Број ТС-а 10/0.4 кV, на подручју општине Рудо је 77 ком.

Највећи број трафо станица су, стубне, жељезно-решеткасте трафо станице, које су распрострањене на сеоском подручју, а у градском и приградском подручју, су већином, блиндиране трафо станице и нешто трафо станица смјештених у стамбеним, односно индустријским објектима.

Инсталисане снаге трафо станица су:
50 кV, 100 кVA, 160 кVA, 250 кVA, 400 кVA и 630 кVA.
Укупан број потрошача из категорије - домаћинство је 3180.
Укупан број потрошача из категорије - остала потрошња је 213.

На територији Општине Рудо, постоје четири мини хидроелектране које су прикључене на 10 кV мрежу:

-МХЕ Сућеска 1 (локација Стргачина), инсталисане снаге 1.8 MVA
- МХЕ Сућеска 2 (локација Село Шахдани), инсталисане снаге 1.07 MVA
Ове двије МХЕ су на ријеци Сућеска
- МХЕ Штрпци (Голеш), инсталисане снаге 50 кVA

Започета је изградња прве хидроелектране „Мрсово“ на ријеци Лим у Републици Српској, на 21. km узводно од ушћа ове ријеке у Дрину. Према пројектним рјешењима хидроелектрана „Мрсово“ ће бити инсталисане снаге 37 MW, а акумулационо језеро ће бити дуго девет километара и досезаће до самог улаза у град Рудо. Предвиђено је да круна бране ХЕ „Мрсово“ буде дуга 192, а висока 21 метар са акумулацијом од 10 милиона m³ воде. У складу са планом, градња хидроелектране требало би да траје три године.

3.6. Телекомуникациона и информациона инфраструктура

На подручју општине Рудо, посредством телеком оператера, понуђене су сљедеће врсте услуга:

- Фиксна телефонија,
- Фиксна телефонија кроз мобилну мрежу,
- Мобилна телефонија
- Интернет
- Информационе технологије– широкопојасне услуге

У урбаним подручју је дијелом израђена кабловска канализација, у кују су увучени бакарни каблови, а ван канализације, као и у свим осталим мјестима су положени директно у земљу или ваздушно.

По бакарним парицама се пружају сви сервиси фиксне телефоније, с тим, да постоје извјесна ограничења, у погледу пуштања широкопојасних сервиса, у зависности од брзине која се нуди и удаљености претплатника.

Због недовољног капацитета у приступној мрежи, на неким локацијама, претплатницима се омогућавају услуге преко система за вишеструко искориштење парица (телефонија и интернет).

Окосницу интернет мреже Републике Српске, чини „Vaskbone Network“ која повезује интернет чворове у Требињу, Фочи, Палама, Зворнику, Бијељини, Добоју, Брчком и Приједору, са главним чвором у Бања Луци. Главни чвор у Бања Луци посједује рутер за везу са међународним чвором интернета и управљачки центар за контролу мреже. Сви интернет чворови се повезују преко чвора у Бања Луци, који представља транзитни чвор за остале мрежне чворове.

Мобилну телефонију на подручју општине Рудо, чине базне станице, које су системом преноса, везане за мобилну платформу у Бања Луци, као јединствену цјелину, за остваривање саобраћаја преко мобилних апарата, како говора, тако и пренос података и интернета.

Транспортну мрежу телекомуникационог саобраћаја чине оптички каблови, оптички преносни системи. Кроз општину Рудо пролази магистрални оптички кабл.

3.7. Основне индустријске гране

На подручју општине Рудо, постоје капацитети дрво-прерађивачке („Нова полимка“), метало-прерађивачке (АД „Нови аутодијелови“) и предузеће хемијске индустрије („Рудопласт). Задњих година капацитети дрвно-прерађивачке и метало-прерађивачке индустрије су минимално кориштени, док производње у хемијској индустрији није било.

3.8. Образовне институције

Основно образовање на подручју општине Рудо је организовано кроз рад двије основне школе и то Основне школе Рудо и Основне школе "Бошко Буха" у Штрпцима. У Основној школи Рудо се образују и васпитавају дјеца у деветогодишњем трајању основног образовања и према утврђеном плану и програму. Рад у току школске године се реализује на основу годишњег програма рада школе. Васпитно образовни рад са ученицима се организује у сједишту школе која броји 10 одјељења и има укупно 199 ученика. У школи је запослено 31 радник од којих је 20 директно у настави⁵.

У Основној школи "Бошко Буха" у Штрпцима, васпитно-образовни процес се одвија у једној централној и пет подручних школа. Централна школа се налази у Штрпцима а подручне школе се налазе у Миочу, Увцу, Будимлији, Мокронозима и Оскоруши. У централној школи има укупно 100 ученика док у подручним школама има мање ученика: У Миочи 70, Увцу 14, Будимлији 17, Мокронозима 10 и Оскоруши 5. Укупан број запослених у овој школи је 52, од тога је 36 директно у настави и 16 осталих радника⁶.

Средње образовање на територији општине Рудо организовано је кроз рад Јавне установе Средњошколски центар Рудо. У овој установи се настава одвија у једној смјени у просторијама Средњошколског центра који има 5 000 m² и у школској радионици од 400 m² гдје се одвија практична настава. У школској 2015/16 години средње образовање у овој школи похађа 153 ученик у 11 одјељења, а у три образовна профила – гимназија, машинство и обрада метала III и IV степен (машински техничар) и саобраћај III и IV степен (техничар друмског саобраћаја и возач). У ЈУ Средњошколски центар Рудо има укупно 40 запослених од тога 32 у настави. У граду Рудо постоји објекат који је намјенски изграђен за предшколску установу – обданиште али ова Установа никада није основана, тако да се објекат не користи за предшколски одгој дјеце⁷.

⁵ Годишњи програм рада Основне школе Рудо за 2015/16. године

⁶ Годишњи програм рада Основне школе „Бошко Буха“ за 2015/16. године

⁷ Годишњи програм рада Средњошколског центра Рудо за 2015/16. године

II - ПОСЕБНИ ПОКАЗАТЕЉИ

1. Подаци о поплавама

Поплава (инундација) је природна појава која означава неувичајено високи водостај у ријекама и језерима, због кога се вода из ријечног корита или језерске завале прелива преко обале те плави околно подручје.

Највећи директни значај за појаву поплава имају падавине. Кише одмах доводе до пораста водостаја, а снијег тек приликом отапања. На првом мјесту на висину водног вала утиче количина падавина и величина слива захваћеног падавинама. Пљусковите кише обично трају кратко и имају локални карактер, док дуготрајне кише захватају читав слив или већи његов дио, натопа земљиште, самим тим повећавају ниво подземних вода и доводе до пораста водостаја у читавом ријечном сливу. Да ли ће доћи до излијевања ријека из својих корита зависи и од стања водостаја главног тока у времену његовог пораста, односно од способности ријечног корита да прими нову количину воде до висине критичног нивоа.

Што се тиче поплава на подручју општине Рудо главну пријетњу представља изливање ријеке Лим и ријеке Увац као и осталих ријека на подручју општине и планинских потока. То све заједно представља пријетњу како грађанима општине тако и усјевима који се сију на простору приобаља око ријека. Појава бујичних вода је такође једна од потенцијалних опасности. На територији општине Рудо честе су хидролошке елементарне непогоде, најчешће поплаве. Поплаве могу бити сезонског или бујичног карактера. Сезонске поплаве су најчешће у прољеће (када се топи снијег са планина) и у јесен када се поплаве везују за јесење кише.

Треба напоменути да територија општине Рудо није знатно угрожена од поплава. Углавном је угрожено пољопривредно земљиште и то око 200-300 хектара и то долином Лима, као и 15-20 стамбених и других помоћних објеката. Знатан дио територије општине Рудо био би угрожен хаваријом лимских хидроелектрана који су стациониране у Републици Србији.

Задња већа поплава задесила је општину Рудо 2010 године услед изливања ријека Увац и Лим, када је причињена штета у 35 домаћинстава и иста процјењена на 276.640 КМ.

Слика бр: 4. Поплава 2010. године- ријека Лим

2. Подаци о земљотресима

Оцјена сеизмичности терена преузета је из документације за брану Вишеград. Истраживања је извршио „Институт а за земљотресно инжењерство и инжењерску сеизмологију“ – Скопље, 1980. године. На основу историјских података о земљотресима између 1800.-1900. године може се сматрати да није било појава врло јаких и катастрофалних земљотреса. У широј околини Рудог, у радијусу 60 км налазе се епицентри земљотреса магнитуде $M=4,0$, што приближно одговара јачини 6° МСК. На удаљености од 80 км је епицентар Трескавица са најјачим потресима магнитуде $M=6,00$. У периоду 1900.-1980. год. регистровано је више потреса чије су учесталости промјенљивих магнитуда $M = 2,9 - 5,4$. У ширем подручју Рудог највећи потрес догодио се 03.07.1967. године (епицентар село Луке, сјеверозападно од Вишеграда). Јачина потреса износила је $7-8^{\circ}$ МСК, односно магнитуде 5,1. Одроз овог земљотреса у околини Рудог износио је 4° МСК.

3. Подаци о пожарима

Пожар је свакако неконтролисано сагорјевање које се одвија мимо интереса друштва, наноси му материјалне губитке , негативно утиче на екологију и може довести до угрожавања физичког интегритета људи па чак и до губитка људских живота.

Пожари могу настати било гдје, не бирају мјесто настанка и никог не штеде, а могу бити :

- на разним објектима (домаћинствима, јавне и пословне зграде, школе, домови, болнице, музеји, библиотеке, мјеста забаве о сл.)
- у индустрији
- превозним средствима
- на отвореном простору у природи, шумама .

С обзиром на велику распрострањеност мјеста избијања пожара различите су и превентивне мјере које је потребно спровести.

Најчешћи узроци настајања пожара су :

- нехат, односно непажња у 30% случајева
- електрична енергија у 12 % случајева
- дјечија игра 10% случајева
- грађевински недостаци у 10% случајева
- намерно изазивање пожара у 5 % случајева

3.1. Угрожености урбаних подручја од пожара

У самом граду постоје приватне куће, стамбене зграде, објекти мале привреде, друштвених дјелатности и индустријски објекти. Већина објеката, а нарочито високоградња има излазе за спасавање, ватроотпорне спољне и носиве зидове, међу спратне конструкције и др.

Индустријски објекти су ниске грађевине, које су посебно лоциране и заштићене оградом.

Ширине улица задовољавају прописе у погледу проходности саобраћаја.

Зелених површина у граду је довољно, у погледу заштите од пожара. Веће количине запаљивих материја се налазе у индустријским објектима, трговинским објектима и објектима намењеним трговинским дјелатностима.

Предузећа, установе и друга правна лица, дужни су да држе исправне уређаје, алате и опреме за гашење пожара на мјестима која су лако приступачна.

Према хидрографским подацима општина Рудо је највећим дијелом покривена природним изворима воде за гашење – рјечицама и ријеком Лим која протиче кроз већи дио општине. На градском водоводу уграђени су хидранти.

3.2. Процјена ризика од пожара

Процјена ризика од пожара представља идентификацију, процјену и управљање ризицима који проистичу из појаве пожара. Једноставно речено, процјена ризика од пожара је алат који се користи за идентификацију опасности и ризика који произилазе из њих.

Процјена ризика од пожара је организован и методолошки поступак за анализу активности на радном мјесту које могу представљати опасности од настанка пожара , вјероватноћа настанка пожара и процјену штете проузроковане насталим пожарима.

Циљеви процјене ризика од пожара су :

- да се идентификују опасности од пожара
- да се смањи ризик од уочених опасности сводећи евентуалну штету на прихватљиву

-
- да се примјене техничке и организационе превентивне и репресивне мјере заштите од пожара у циљу заштите присутних особа.

3.3.Пожари отвореног простора

На подручју општине Рудо јављају се пожари на отвореном простору изазвани на: пољопривредним културама, ниском растињу, шумама, депонијама смећа и контејнерима. Пожари у стамбеним и индустријским објектима најчешће су изазвани: људском непажњом, несавјесним радом у производњи, неисправним електроинсталацијама, усљед појаве техничке неисправности одређених машина уређаја и других средстава, као и појавом природне непогоде и др.

Према врсти дрвећа најосјетљивији на пожаре су четинари: смрча, јела, бијели и црни бор, те остали четинари. Велику осјетљивост на пожаре такође могу имати и површине подесне за пошумљавање нарочито ако су закоровљене и налазе се уз шумске комплексе. Ради спровођења превентивних активности у области заштите од пожара, као и гашењу пожара и спасавању људи и имовине угрожених пожаром, учествовању у спречавању и сузбијању других елементарних несрећа и спасавању људи и имовине у овим несрећама у оквиру Ватрогасног друштва Рудо основана је Добровољна ватрогасна јединица.

Добровољна ватрогасна јединица је организована као ватрогасно одјељење са 12 ватрогасаца, активних чланова стручно способних за гашење пожара. Сви ватрогасци имају положен стручни испит у складу са Законом о заштити од пожара.

Ватрогасно друштво Рудо своју дјелатност обавља на основу Плана и програма рада који се доноси за сваку годину а који произилази из:

- Закона о заштити од пожара („Службени гласник Републике Српске“ број: 71/12)
- Плана заштите од пожара општине Рудо
- Одлуке Скупштине општине Рудо број: 01-022-92/14 од 17.12.2014.године којом се повјерава организовање заштите од пожара Ватрогасном друштву Рудо
- Одлуке о оснивању Добровољне ватрогасне јединице Рудо број: 8/14 од 24.07.2014.године
- Правила службе у ватрогасним јединицама („Сл.гласник Републике Српске“број: 74/13)

Сходно предвиђеним финансијским средствима из буџета општине за 2016.годину, Јединица ће и даље бити попуњена са четири стално запослена радника(старјешина и три професионална ватрогасца) и девет добровољних ватрогасаца.Треба напоменути да је према Плану заштите од пожара за општину Рудо, као и Одлуком о унутрашњој организацији и формациском саставу предвиђено да ова јединица поред старјешине има шест професионалних и шест добровољних ватрогасаца, како би адекватно могла одговорити свим изазовима по питању организовања и спровођења против пожарне заштите на нашој општини.

Рад у Јединици се организује у смјенама кроз покривање дежурства од 07,00 до 22,00 часа,седам дана у радној недјељи. Вријеме од 22,00 до 07,00 часова наредног дана покрива се преусмјеравањем позива на мобилни телефон најближег возача ватрогасца из разлога брже интервенције.

Током дежурства рад у јединици се обавља по дневној заповјести и планираном распореду радног времена,а све у складу са Оперативним планом и програмом стручног оспособљавања и усавршавања ватрогасаца и њиховом спремношћу за брзо и ефикасно дјеловање у извршавању задатака ,на шта Министарство унутрашњих послова Републике Српске даје своју сагласност.

Активности у току године предвиђене планом и програмом рада реализоват ће извршиоци као носиоци активности у складу са описом послова и радних задатака из систематизације радних мјеста Ватрогасног друштва Рудо, а односи се на оперативне, послове превентиве и одржавања и опште административне послове. Из анализе досадашњег рада произилази да се на ватрогасној превентиви мора више радити, како би се смањили ризици настанка евентуалних пожара и штета.

Из тог разлога као стални задатак се намеће стручно, физичко, здравствено праћење, оперативно-техничко оспособљавање ватрогасаца, техничко одржавање средстава за рад у исправном стању и рад на превентивном дјеловању у циљу спречавања настајања и ширења пожара.

Функционисање заштите од пожара може се побољшати и у потпуности провести каде исте као неопходне прихвате и проводе грађани, предузећа и друге организације и државни органи, извршавајући своје обавезе које су им одређене Законом о заштити од пожара.

Ватрогасна јединица поред превентивног рада који се огледа у констатацији постојећег стања, давања стручних препорука, сугестија и упозорења, треба остварити још већу сарадњу са надлежном инспекцијом која је надлежна као контролни орган за послове на спровођењу прописаних мјера заштите од пожара у свим сферама живота и рада.

Основни вид борбе против шумских пожара представља превентивно дјеловање на одређеним подручјима. Познато је да се највећи број шумских пожара појављује баш у близини насељених мјеста и до шумских радилишта, то је и нужно посветити највећу пажњу превентивној заштити.

Период од 10 марта до 10 маја је најкритичнији због чишћења ливада, паљењем корова итд.

3.4. Материјално техничко стање и опремљеност ватрогасног друштва

Рудо

Ватрогасном друштву Рудо од стране општине Рудо додјељени су на кориштење:

- Ватрогасни дом са двије гараже укупне површине 136 m².
- Навално возило ТАМ125 (год.произв.1980.), опремљено ватрогасном опремом, запремине
- резервоара за воду од 2200 литара, посједује пумпу за повлачење воде из ријечних водотокова, као и алтернативну пумпу на бензин марке „ТОМОС“ СМП02(2,4 KW). Исто је оспособљено за качење ножа(гртача) за чишћење снијега.
- Возило ФАП 1314 (год.произв.1973.), цистерна запремине 5000 литара воде, без пратеће опреме.
- Специјално возило „лада нива“ продужена, година производње 2010. У возило је уграђена пумпа високог притиска МОДУЛ ХДЛ250, професионална за гашење пожара. Посједује врхунску квалитетну опрему за гашење хемијски запаљивих материја тј. пјенило за гашење. Танк за воду је капацитета 250 литара. Ово возило је још опремљено са „Трипех“ млазницом и 60 m гумираног цријева високог притиска Ф25 mm намотаног на калем пумпе. Пумпу погони бензински мотор јачине 1,7 KW.
- Од опреме Ватрогасна јединица посједује још: два изолациона апарата, четири комплета ватрогасних одјела за прилаз ватри са заштитним шљемовима, рукавицама и чизмама, ватрогасна цријева пречника Ф 52 mm укупне дужине 385 m, гумирано цријево високог притиска Ф38 mm притиска 10 бага на витлу навалног возила дужине 35 m, двије универзалне и четири обичне млазнице, четири

хидрантска наставка, десет ватрогасних апарата уредно сервисираних, мердевине растегљаче од 5 m и 10 m, пет напртњача, моторну тестеру, као и другу опрему и алат за гашење шумских пожара.

Опремену за спасавање (елементарне непогоде, саобраћајни удеси и др.) не посједујемо.

3.5. Процјена угрожености шума од пожара

- Не постоје шуме и шумске површине на којима се не налази гориви материјал, а да није угрожен од пожара. Богатство разноврсне вегетације, а самим тим и типови горивог материјала, који се налазе у шуми, стварају услове за угроженост од пожара.

- Поред вегетације (горивог материјала) настанку угрожености шума од пожара утичу и многи други стални и промјенљиви фактори као што су:

- човјек,
- клима,
- подлога и тд.

Њихова узајамна повезаност и зависност у повећању, односно смањењу степена угрожености шума од пожара је очигледна али је тешко процјенити величину утицаја појединих фактора.

Према процјени човјек у овом послеријатном периоду један је од главних фактора за настанак пожара у шуми. Присуство човјека у шуми као трећег лица, ловци, туристи, скупљачи шумских плодова итд. носе са собом опасност стварања пожара. Та угроженост шума од пожара наручито долази до изражаја како се његово присуство повезује са активностима које исказују паљење ватре (спаљивање стрништа биљних отпадака и кориштење ватре за било коју намјену на отвореном простору). Повратак становништва на раније насељена мјеста која су обрасла, зарасла а сада се доводе у обрадиво пољопривредно земљиште постиже се једино са паљењем стрништа. Лица која раде у сјечи, извозу и отпреми дрвних сортимената, често у шуми користе ватру за спремање хране, сушење одјеће, која често остаје неугашена, због чега долази до паљења шуме.

- На исушивање горивог материјала дјелују бројни чиниоци климе (температура ваздуха, релативна влажност ваздуха, падавине, осунчаност, вјетар, облачност и др. природни фактори).

- Подлога тј. матични супстрат и земљиште на њему узети су као посебан параметар који такође утиче на угроженост шума од пожара. Степен угрожености шума од пожара зависи у великој мјери од садржаја воде приземног горивог материјала, сухо горење, иглице и лишће.

- Надморска висина терена такође има знатан утицај на угрожености шума од пожара.

- Хигијена шума – има одређен утицај на угроженост шума од пожара. У овом параметру повећава се количина лако запаљивог материјала у шуми.

3.6. Основне карактеристике шума на територији општине Рудо

(из Плана заштите од пожара општине Рудо, 2005. године, а на основу података ШУ „Рудо“)

- Шуме подручја заузимају	19 607,40 ha
- Високо обрасле шуме	7 952,80 ha
- Деградирана шума	1 285,00 ha
- Шумске културе	753,40 ha
- Изданичке шуме	6 308,47 ha
- Голети способне за пошумљавање	2 667,95 ha
- Необрасло шумско земљиште	2 402,90 ha

3.7. Путеви на шумском подручју

Поред регионалних путева који пролазе кроз ШГ на територији наше општине изграђени су и шумски путеви са укупно изграђеним дужинама од 39,70км⁸

Јавни – асфалтни путеви су:

- Рудо – Мост на Дрини цца 25 km
- Рудо – Бјело Брдо цца 30 km

Шумски путеви у дужини 39,7 km су:

- Бијело Брдо – Раванци
- Стрмица – Вучевица
- Соколовићи – Паштан Брдо
- Раванци – Црни Поток

Тамо гдје нема експлоатације лоша је отвореност шума. Постојећи путеви омогућују релативно брз приступ и ефикасну интервенцију ватрогасних јединица, док у појединим предјелима са лошом отвореношћу приступ је немогућ.

3.8. Параметри за израчунавање степена угрожености шума

1.	Вегетација (заступљеност врсте дрвећа, мјешовите шуме)	160 поена
2.	Сциофилне шуме, лишћари букве и деградиране површине	40 поена
3.	Културе	100 поена
4.	Антропогени фактори ризика од човјека	40 поена
5.	Клима (средње годишње температуре ваздуха до 9 степени целиз.)	10 поена
6.	Подлога (матични супстрат земљишта)	10 поена
7.	Орнографија (просјечна надморска висина)	10 поена
8.	Уређеност (хигијена шума) дјелимично обрађене шуме	10 поена

У К У П Н О : 380 бодова

3.9. Степен угрожености шума од пожара

Према методологији степен угрожености шума од пожара сврстан је у 4 категорије и то:

I	- веома велика угроженост преко	480 поена
II	- велика угроженост	381 – 480 поена
III	- средња угроженост	281 – 380 поена
IV	- мала угроженост	до 280 поена

⁸ На основу података из Плана заштите од пожара за општину Рудо, 2005. године

Према овим подацима и примјењеним параметрима шуме ШГ „Панос“ Вишеград – Шумска управа Рудо (шуме на територији наше општине) спадају у категорију средње угрожености са 380 поена. Према процјени нема издвојених одјела посебно угрожених од пожара.

У периоду од априла до октобра ШГ „Панос“ Вишеград– Шумска управа Рудо обавезна је да уведе посматраче пожара које ће поставити на локалитетима:

1. „Оскоруша“ на коти 1100 m - 1 извршилац
2. „Варда“ на коти 1300 m - 1 извршилац
3. Управна зграда газдинства - 1 извршилац

Кроз шумско подручје општине Рудо пролазе следећи ријечни капацитети:

- ријека Лим на којој се налази довољан број прилаза за ватрогасна возила,
- ријека Увац
- ријека Сућеска,
- ријека Радојна
- ријека Поблаћница и
- већи број мањих потока на којима се могу напунити напртњаче и слично.

У случају евентуалног пожара горе наведени ријечни капацитети могу послужити као сигурни извори воде за гашење пожара.

Излетишта у шумским подручјима представљају додатни извор опасности од настанка пожара, али у овом подручју нема регистрованих излетишта.

ШГ „Панос“ Вишеград – Шумска управа Рудо које газдује шумама на територији општине Рудо, обавезно је да набави и ускладишти одређена средства за гашење шумских пожара према Плану заштите од пожара за општину Рудо, као и према сопственом Плану заштите од пожара донијетом унутар предузећа.

Шумско газдинство ће организовати посебну контролу над овим шумама, односно формирати дежурне екипе радника обезбјеђене са средствима за гашење пожара. Шумско газдинство ће својим планом организовати осматрачке службе, формирати посебне екипе ради сталне контроле посебно угрожених шума од пожара.

Шумско газдинство ће ангажовати своје људство и то шумаре и друго техничко особље са укупним бројем 30 радника. Уколико газдинство не може обезбједити овај број људства могу се ангажовати повремена радна снага.

Својим оперативним планом газдинство ће детаљније регулисати ове потребе.

ВРСТА ПОЖАРА	2013	2014	2015	Укупно
Стамбени објекти	-	2	2	4
Индустријски и и пословни објекти	2	1	-	3
Помоћни објекти	1	-	1	2
Пожари на инсталацијама	2	3	-	5

Димњаци	1	2	5	8
Контејнери / депоније смећа	5	2	3	10
Шумски пожари	8	1	4	13
Ниско растиње, ливаде	2	3	6	11
Саобраћајни удеси	1	-	1	2
Поплаве	-	-	-	-
Асистенције	7	8	7	22
СВЕГА	29	22	29	80

Табела бр. 7. Статистички подаци о броју пожара за 2013, 2014, 2015.годину

На територији општине Рудо дошло је до избијања већих шумских пожара на следећим локацијама:

- МЗ Бјело Брдо (Раванци, Хусеинова Раван-Варда, Сјеножета) у периоду од 11.07. 2012. – 14.07.2012.године
- МЗ Сетихово (Ковиоц) у периоду од 14.07.- 16.07.2012. године
- МЗ Штрпци (Бован) у периоду од 18.07.- 23.07.2012.године
- МЗ Бјело Брдо (Божовићи) у периоду од 22.04. – 28.04.2013. године
- МЗ Сетихово (Драж – Бјелевине) у периоду од 23.03. – 24.03.2014. године
- МЗ Бјело Брдо (Раванци – Варда, Даниловићи) у периоду од 07.08. – 12.08.2015. године

4. Подаци о елементарним непогодама

4.1. Сњијег

Сњијег представља врло озбиљну временску појаву, која се често манифестује као непогода и утиче на све сегменте дјелатности човјека и живота заједнице. Његов утицај на пољопривреду је огроман и зависи од времена појаве. Штити озиме усјеве од зимских мразева, представља залиху воде за биљке у прољетним мјесецима, међутим кад изостане, а јаве се јаки мразеви, биљне културе су знатно угрожене. Водни режим и цијела хидропривреда зависе од сњежног покривача, посебно у мјесецима када наступа његово топљење, када утиче на појаву поплава.

За вријеме обилних сњежних падавина удружених са ниском температуром, долази до стварања наслага сњијега на далеководима, што оптерећује водове и може изазвати преоптерећење истих и условити њихово кидање.

У грађевинарству се мора водити рачуна о оптерећености конструкција и кровова сњијегом, будући да влажан и дебео сњежни покривач може оптеретити конструкције и изазвати урушавања истих с могућношћу и људских жртава. Посебно велики негативан утицај сњежне падавине имају на комуникације и саобраћај. Код јаких сњежних падавина, често се дешава да путеви буду завејани

у вишим предјелима и непроходни, па читава насеља (углавном у вишим предјелима), буду одсјечена.

Уз јак снијег често се у планинама јавља и јак вјетар који прави наносе и сметове, па на појединим мјестима висина сњежних наноса може бити и по неколико метара (превоји). Често се и ниске температуре јављају у том периоду, па је комбинација ова два фактора најнеповољнија, када нека мјеста, или људи (нпр. завејани у колони), буду одсјечени од остатка свијета, па ниске температуре могу довести до смрзавања. Често је и ваздушни саобраћај отежан или немогућ, због јаког вјетра и падавина, поготово ако се ради о планинским предјелима.

Праг за упорозење у метеоаларму за Републику Српску и БиХ је рангиран у четири нивоа, и постоје два критеријума, један за југ Херцеговине и други за остале предјеле.

Ниво упозорења	Херцеговина	Остали предјели
Зелено	<5 цм/24h	< 10цм/24h
Жуто	> 5 цм/24h	> 10 цм/24h
Наранџасто	> 15 цм/24h	> 30 цм/24h
Црвено	> 30 цм/24h	> 80цм/24h

Табела бр: 8. Прагови упозорења у метеоаларму за висину сњежног покривача

Прагови за упозорење се односе на количину новог снијега који падне за 24 часа. Управо су то и најопасније ситуације, када за кратко вријеме напада пуно снијега, па је у тим условима тешко чистити и пробијати се до завејаних предјела/људи, поготово ако има вјетра, вејавица уз ниску температуру.

4.1.1. Пројена угрожености од обилних сњежних падавина и високих сњежних наноса

Највише сњежних падавина на подручју општине Рудо јавља се од мјесеца новембра па траје до мјесеца марта. На подручју наше општине има око 50 сњежних дана али се снијег много више и дуже задржава у планинских предјелима наше општине.

Проблем за становништво представља нагли пад великог сњежног покривача, његово нагло топљење као и поледица која може изазвати проблеме у саобраћају.

Појава густе магле услед близине ријеке Лим и језера у Сетихову такође представља велики проблем у зимским данима.

4.2. Град

Град је назив за врсту високих [падавина](#) у облику [ледених](#) облутака. Ове падавине наносе велике штете пољопривреди и сматрају се непогодом.

Настаје у облацима који се зову кумулонимбуси, који имају јаку узлазну струју. Дешава се да снажне ваздушне струје одвуку водене капи из облака у више слојеве гдје је температура нижа. Капи се тамо заледе и поприме облик лопте, односно претварају се у град. Када узлазна струја која је понијела те капи не може више да одржи њихову тежину, ледене кугле падају на земљу.

Најчешће, ове ледене кугле нису веће од 5 мм, али се дешава да буду много веће и да нанесу велике штете, па и да буду опасне по људе.

Град је још једна од непогода која може задесити територију општине Рудо и може нанијети велику штету у пољопривредној производњи и изазвати велику материјалну штету а чак и људске жртве.

На подручју општине Рудо не постоји ни једна противградна станица.

4.3. Суша

Суша је појава која се јавља када се на неком подручју појави значајан мањак **воде** кроз неко временско раздобље. Појава суше постаје све чешћа у целом свијету и погађа развијене као и неразвијене земље. До сада научници нису нашли поузданију методу за сигурно предвиђање суше тако да је није могуће предвидјети, као ни њене прогнозе у реалном времену. Али без обзира на наведено, пратећи и анализирајући бројне метеоролошке, хидролошке и хидрогеолошке параметре сушу је ипак могуће наслутити, а тиме на неки начин и предвидјети.

Насупрот других природних катастрофа суша се појављује полагано, траје дуго, и захвата велика подручја иако њену просторну расподјелу није могуће унапред тачно лоцирати. Суша се дешава полако, ријетко изазива брзе и драматичне губитке у људским животима али због појаве глади узроковане сушом, као директне последице, јављају се губици у људској и животињској популацији и понекад су драстичнији од било које друге природне катастрофе.

4.4. Олујни вјетар

Вјетар представља веома важан климатски елемент, који се често јавља са другим појавама и може утицати на њихово дејство. Основне карактеристике вјетра су брзина и правац дувања. Зависно од величине подручја на којем дувају, разликују се планетарни (везани су за општу циркулацију ваздуха), регионални (дувају на ширем подручју) и локални (везани за локалне циркулације условљене рељефом).

Локални вјетрови утичу на климатске карактеристике подручја, било да се ради о приобалном дијелу, планинама и то: навјетринским и завјетринским странама или низијским континенталним предјелима. У тим условима дјеловања утичу на размјену влаге и топлоте, у приземним слојевима и вертикалном правцу. У тим ситуацијама на јужним навјетринским странама се ваздух у струји вјетра диже уз излучивање падавина.

Након преласка на сјеверну страну планина, вјетар добија на снази, а уз ослобођену енергију насталу падавинама, као сув се спушта уз знатан пораст температуре, што је познато као фенски ефекат вјетра. У зимском дијелу године овај вјетар изазива нагло топљење снијега, а у топлом дијелу године утиче на вегетацију, те на појаву бржег ширење пожара.

Олујни вјетар је пратилац фронталних система у склопу циклона који прелазе преко Балканског полуострва, или хладних фронта који са сјеверозапада прелазе преко наше земље. Најјачи вјетрови се јављају непосредно испред фронта, гдје су узлазне струје најјаче, и непосредно при проласку фронта, када је смицање (промјена смјера) вјетра најизраженије, и тада може имати олујну брзину. Јаки удари вјетра се јављају и у склопу ваздушних маса, а везани су за облаке непогода, кумулонимбусе (Цб-цумулонимбус). Нешто су слабији у једноћелијским олујама (издвојеним грмљавинским процесима), јачи при вишећелијским грмљавинским процесима, који могу бити и међусобно повезани, а свакако најјачи када постоји линија кумулонимбуса која напредује слично фронту, стварајућу линију нестабилности и означава предњу линију надоласећег клина хладног силазног ваздуха. Карактеришу га почетак кратког периода великог пада

температуре, изражена промјена правца вјетра са његовим ударима који код јачих непогода често прелази 25 м/с.

4.5. Клизишта

Клизиште је термин за стјеновиту или растреситу стијенску масу одвојену од подлоге која под утицајем гравитације клизи низ падину^[1]. Клижење не мора да се креће по јасно дефинисаној површини (клизна површина) и тада се средина по којој се одвија кретање тијела клизишта назива клизна зона. Клизиште је један од геоморфолошких облика колувијалног процеса и геодинамички процес у инжењерској геологији .

Клижење се може одвијати веома различитим брзинама, од најспоријих када се кретање тла не примјећује, до веома брзог када је могућ настанак великих штета и могу бити угрожени животи људи.

У старијој литератури на српском језику за клизиште се често користио и израз „урвина“, која се у суштини односи на појаву одрона, а не клизишта.

Сл. бр. 5. Клизиште у селу Дуговјеч

Клизишта су одраз неравнотеже (нестабилности) у тлу. Као што свако тијело тежи да из стања лабилне равнотеже пређе у стање стабилне равнотеже, тако и клизиште

клижењем наниже тежи да заузме равнотежни положај односно да пређе у стање стабилне равнотеже. Услови за настанак и развој клизишта су:

- геолошки (повољан литолошки састав, слојевитост, степен литификације, пукотине);
- геоморфолошки (нагиб падине, дужина површине клизања);
- хидрогеолошки (ниво и режим подземних вода);
- климатски и метеоролошки (количина падавина, нагло топљење снијега);
- вегетациони;
- антропогени утицаји (засијецање ножице падине при грађевинским радовима, натапање земљишта отпадним водама, насипање материјала на падинама, сјеча шума);
- други утицаји (подлокавање ножице клизишта, утицај промјене нивоа акумулације, вибрације услед саобраћаја и др).

На територији општине Рудо клизишта представљају проблем како грађанима тако и представљају проблем по путну и другу инфраструктуру. Честа појава клизишта разарају асфалтне и друге путеве те тако отежавају путну комуникацију на појединим дјеловима наше општине.

Осим путне мреже клизишта представљају проблем и по стамбене и друге објекте који се налазе у непосредној близини клизишта.

Једна од највећих клизишта на општини Рудо налазе се у Мокронозима, на Племи, Стргачини, Бијелом Брду, Штрпцима итд. Према подацима општинских служби, у току 2010. године евидентирано је око 50 клизишта, насталах услед великих падавина.

5. Мине и неексплодирана убојна средства

Послови деминирања уређени су Законом о деминирању БиХ. Деминирањем у БиХ се баве Републичка управа цивилне заштите, Федерална управа цивилне заштите, Одјељење за јавну безбједност – цивилна заштита Брчко дистрикта БиХ, Оружане снаге БиХ, невладине организације и приватне фирме. У оквиру Министарства цивилних послова БиХ – Комисије за деминирање у БиХ, дјелује Центар за уклањање Мина у БиХ (БХ МАК), као стручна служба Комисије и координирајуће тијело, са канцеларијом у Републици Српској у Бања Луци, која има своје регионалне канцеларије у Палама и Бања Луци.

У оперативном смислу, сваке године, на приједлог Републичке управе цивилне заштите, Влада Републике Српске доноси План деминирања и утврђује листу приоритета. План деминирања се реализује по фазама и до сада је укупно реализовано 14. фаза, а у току је реализација 15. фазе.

У организационом смислу, у оквиру Републичке управе цивилне заштите је систематизован Сектор за деминирање, у оквиру којег су формиран „А“ тимови: Бања Лука, Добој, Требиње и Пале, намијењени деминирању, „Б“ тимови: Бања Лука, Добој („Б1“ и „Б2“), Пале и Требиње, намијењени откривању и обиљежавању неексплодираних убојних средстава (НУС) ради њиховог безбједног уклањања и/или уништавања, тим за машинско деминирање (машине „Темпест МК 5“ и „ФМЛ 200“), машински тим (1 блиндирани утоваривач и 2 камиона кипера) и тим паса за откривање експлозива.

Рад тимова за деминирање регулисан је Стандардом за уклањање мина и НУС-а у Босни и Херцеговини и Стандардним оперативним процедурама Републичке управе цивилне заштите. Припадници тимова су акредитовани и оспособљени за послове деминирања. Најзахтјевнији задатак у оквиру послова деминирања је такозвани „брзи одговор“, за који су оспособљени „А“ и „Б“ тимови Републичке управе цивилне заштите. Реализује се у случају када су непосредно угрожени људски животи или по питању истрага. Операција „брзи одговор“

подразумијева интервентно деминирање у циљу што бржег приласка повријеђеној особи у минском пољу ради њеног брзог извлачења на сигурну површину и пружања неопходне помоћи.

Операција „брзи одговор“ се проводи према посебним процедурама.

Највише акција „брзи одговор“ изведено је на подручју Добоја – 17, Теслића и Рогатице – по 6, Зворника, Братунца и Гацка – по 3, Лопара, Модриче, Пала, Брода – по 2 и Бијелине, Источног Старог Града, Сребренице, Берковића, Љубиња, Требиња, Котор Вароши, Угљевика, Петрова, Новог Горажда, Источног Новог Сарајева и Невесиња – по 1 акција. У периоду 2000-2013. година, од последица активирања НУС-а и мина, у догађајима због којих је изведена акција „брзог одговора“, у Републици Српској смртно су страдала 43, а теже и лакше повријеђена 34 лица.

Карта број 2.Минска ситуација у Босни и Херцеговини

Приоритан задатак цивилне заштите на подручју Општине Рудо је заштита људи од заосталих неексплодираних убојних средстава. Уз помоћ повјереника, становништва и припадника Службе јавне безбједности свако пронађено неексплодирано убојно средство је евидентирано, обиљежено мјесто и означено са знацима упозорења до доласка деминерског тима. Потребно је спроводити мјере деминирања земљишта. Укупна мински сумљива површина је 143.219,00 m².

Цивилна заштита општине Рудо је комисији за деминирање у БиХ, Центру за уклањање мина доставила приједлог листе приоритета за деминирање за 2015-ту годину (Табела бр. 7)

Општински приоритети	Локација	Површина м ²
1	Доња Стрмица	25.300,50
2	Бјељевине	48.893,00
3	Бјељевине-Рудина	49.306,50
4	Складиште-Пребидоли	11.736,50
5	Пребидоли4-складишта, ПП базен	3.770,50
6	Складиште - Пребидоли 3	1.835,00
7	Складиште - Пребидоли 2 (остатак)	2.377,00

Табела бр: 9. Приједлог листе приоритета за деминирање за 2015.-у годину

6. Саобраћајне несреће

На основу статистичких показатеља може се уочити да област безбедности друмског саобраћаја на подручју општине Рудо карактерише пораст броја саобраћајних незгода у односу на претходни период, како укупног броја саобраћајних незгода тако и целокупне унутрашње структуре саобраћајних незгода.

Назив	2013.год.	2012.год.	%
Укупан број саобраћајних незгода	25	18	+39
СН са материјалном штетеом	16	11	+45
СН са тешко повређеним лицима	3	2	+50
СН са лакше повређеним лицима	5	5	исто
СН са погинулим лицима	1	0	///
Број погинулих лица	1	0	///
Број тешко повређених лица	4	2	+100
Број лакше повређених лица	11	5	+120

Табела бр. 10. Преглед броја саобраћајних незгода у 2013. години на подручју општине Рудо са упоредним показатељима за 2012. годину⁹

7. Процјена угрожености и заштита животне средине

⁹ Извор: МУП Републике Српске

Екологија као наука изучава однос живих бића према спољашњој средини уређен природним законима. Основни елементи животне средине су: ваздух, вода, земљиште, биљни и животињски свијет и изграђена животна средина. Пошто свако лице има право на живот у животној средини која омогућава здрав живот, постоји лична и колективна обавеза да се заштити и побољша животна средина за добробит садашњих и будућих генерација. Према европским стандардима и нормативима ова област је последњих година дефинисана и уређена сетом административних закона и то: Законом о заштити природе, Законом о фонду за заштиту животне средине, Законом о заштити животне средине, Законом о заштити ваздуха, Законом о заштити вода и Законом о заштити управљања отпадом. Овим законом уређују се: очување, заштита, обнова и побољшање еколошког квалитета животне средине као и квалитет живота; мјере и услови за управљање, очување и рационално кориштење природних ресурса; оквир правних мјера и институција за очување, заштиту и побољшање заштите животне средине, финансирање активности везаних за животну средину; послови и задаци органа управе предвиђени Законом и подзаконским актима; заштита ваздуха од загађивања ради заштите здравља људи, климе и животне средине од штетног утицаја загађеног ваздуха; заштита вода од загађивања и нерационалног и неразумног кориштења; све категорије отпада; све врсте дјелатности, операције и постројења управљања отпадом. Највећи негативан утицај на очување здраве животне средине је неадекватно управљање комуналним отпадом на цјелокупном подручју наше општине. Реализацијом пројекта прекограничне сарадње „Еколошки двоглед“ у склопу кога је набављен камион за одвоз смећа, знатно су побољшани услови за ефикасније пружање услуга од стране комуналног предузећа, а којим је ријешен одвоз смећа из мјесних заједница: Штрпци, Бијело Брдо, Увац и Мокронози.

И поред организованијег сакупљања, одвожења и депоновања комуналног отпада јавља се проблем појаве дивљих депонија поред водотока, путева, стамбених објеката, посебно у сеоским срединама, те се такве депоније морају што хитније санирати и тражити могућност рјешавања питања одлагања комуналног отпада у сеоским подручјима.

Такође, један од загађивача животне средине су ријеке Лим и Увац, које у задње вријеме често плаве околну земљиште и након чијег повлачења иза себе остављају велике количине отпадног материјала, већином пластичну амбалажу. Сходно наведеном у наредном периоду требало би планирати средства у буџету и једном у току године извршити систематско чишћење и уређење водотока ријека Лим и Увац.

Велики утицај на стање животне средине као и стање водотока на подручју општине Рудо представљају канализационе мреже у граду и појединим МЗ, које су директно уведене у ријеку Лим и остале водотокове. Такође, на два колектора канализације у граду су непрописно спојени водови кишне канализације и исти нису урађени у складу са важећим техничким условима, тако да се, из наведених разлога, у сушном периоду непријатни мириси шире и представљају опасност по здравље грађана. Обзиром да је један колектор канализације сведен у Ресићки поток, те да ће изградњом ХЕ Мрсово доћи до повећања нивоа Ресићког потока, проблем ће представљати отпадне канализационе воде које се директно сливају у поток. Сходно наведеном потребно је оба

постојећа колектора спојити у један и у што скорије вријеме приступити изградњи прописног колектора у складу са законском регулативом.

Одлагалишта отпада „Заимпоље“ је због почетка извођења радова на изградњи ХЕ Мрсово затворено. Отворена је нова депонија за одлагање смећа у Доловима. Иста такође не испуњава услове, јер не постоје никакве основне мјере заштите да би се спријечило загађење земљишта, воде и ваздуха.

Значајни допринос заштити животне средине дало би рјешавање проблема изградње санитарне регионалне депоније за регију Горње Подриње. Рјешавање проблема санитарног чврстог отпада на подручју општине Рудо представља и могуће активности селекције отпада што би имало вишеструке користи како са економског аспекта, тако и са аспекта смањења количине отпада која би се одлагала на санитарну депонију.

Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС је у последње време интензивирало активности на рјешавању изградње регионалне санитарне депоније смећа, али само за подручје општина које припадају Републици Српској, али до сада је изградња регионалне санитарне депоније потпуно неизвјесна.

Индустријски капацитети на подручју општине последњих година уопште и не раде, тако да и не загађују животну средину. И поред тога много је других фактора који доприносе загађењу животне средине. На првом мјесту присутна је појава дивљих депонија смећа, како у градској средини тако и на подручју мјесних заједница на мјестима која нису одређена за ту намјену, као што су: водотоци и њихове обале, појас регионалног и локалних путева, око изворишта, у шумама и на пољопривредном земљишту. Надлежни општински органи и инспекције су проводили одређене активности на елиминисању истих. Мукотрпно се покушавају санирати евидентирани депоније уз постављање одговарајућих табли којима се желе спријечити устаљене и лоше навике бацања смећа од стране грађана на мјеста која нису одређена за ту намјену. И поред учињених напора и даље су присутне депоније смећа у градској средини и свим мјесним заједницама, при чему грађани не презају од уклањања постављених табли којима се забрањује бацање смећа на мјестима која нису одређена за ту намјену, упорно истичући конзервативан став према заштити животне средине.

Морамо бити свјесни чињенице да загађивање животне средине носи тешке потенцијалне ризике за психофизичко стање и здравље људи. Неопходно је пробудити свијест свих грађана разним начинима, методама и поступцима како би допријели побољшању и очувању животне средине у подручју у коме живе. Како би се ефикасно и успјешно постизали резултати на овом плану, у наредном периоду је потребно побољшати и интензивирати сарадњу између различитих интересних група у заједници, јер једино заједничким залагањем се могу ријешити еколошки проблеми на територији Општине.

На подручју општине Рудо не врши се контрола квалитета ваздуха, као ни праћење емисија у циљу достизања одређеног квалитета ваздуха. Нажалост, такво је стање и у ширем окружењу. Изузетак, у једном сегменту, представља Метеоролошка станица Рудо, која врши одређена мјерења, као што су висина температуре и влажност ваздуха. На подручју општине Рудо извори загађења ваздуха су:

- спаљивање чврстог отпада на санитарној депонији Долови,

-
- мобилни извори (моторна возила),
 - остали загађивачи (веће котларнице и домаћинства).

8. Социјална заштита

Јавна установа Центар за социјални рад у систему социјалне заштите представља основну установу преко које се непосредно или посредно задовољава велики дио социјално-заштитних и других примарних потреба грађана. Обавља јавна овлаштења у остваривању права из Закона о социјалној заштити, Закона о дјечијој заштити и Породичног закона. Поред задатака и обавеза који произилазе из ових закона, надлежност ЈУ Центра (Органа старатељства) налазе се и у другим законима, као што су Закон о заштити насиља у породици, Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку, Закона о извршењу кривичних и прекршајних санкција, те Законима у области васпитања и образовања.

ЈУ Центар за социјални рад има бројне задатке и циљеве међу којима су: откривати и пратити социјалне потребе грађана и проблеме у области социјалне заштите; предлагати и подузимати мјере у рјешавању стања социјалних потреба грађана и пратити њихово извршење; организовати и спроводити одговарајуће облике социјалне заштите и непосредно пружати услуге социјалне заштите и социјалног рада; развијати и унапређивати превентивне активности које доприносе спречавању и сузбијању социјалних проблема: пружати стручну помоћ корисницима, као што су дијагностичке и савјетодатно терапеутске услуге, те спроводити одговарајуће третмане; подстицати, организовати и кординисати професионални и добровољни хуманитарни рад у области; водити евиденцију и документацију о пруженим услугама и подузетим мјерама у оквиру своје дјелатности; обављати и друге послове утврђене Законом и Одлуком Скупштине општине.

ЈУ Центар посједује пословни простор у приземљу зграде П+4 укупне површине 82 m² и користи пословни простор Центра за дневни боравак дјеце и омладине са сметњама у развоју у приземљу старе зграде Дома здравља у Рудом укупне површине 133 m². Објекат има омогућен приступ особама са инвалидитетом. Пословни простор ЈУ Центра и Центра за дневни боравак дјеце са сметњама у развоју у потпуности задовољава потребе корисника и запослених.

ЈУ Центар запошљава девет радника, четири стручна радника и пет других радника. Министарство здравља и социјалне заштите је својим рјешењем утврдило да ЈУ Центар за социјални рад и Центар за дневни боравак дјеце и омладине са сметњама у развоју испуњава услове у погледу простора, опреме, потребних стручних и других радника и да може обављати дјелатност за коју је основан.

Његу и помоћ користи 300 лица од којих 108 потпуна зависност и 192 дјелимична зависност. Новчану помоћ користи 125 корисника углавном старих и радно неспособних лица. У хранитељску породицу је смјештено 12 лица, док је 7 корисника смјештено у установу социјалне заштите. Под старатељством се налази 17 лица. Евидентирано је 35 дјеце и омладине са сметњама у развоју.

У случају наступања ванредне ситуације изазване природном несрећом, број корисника социјалне заштите се повећава. Губитак дома, имовине, понекад и радног мјеста, доводи људе у стање социјалне потребе, а стање тренутних корисника се додатно усложњава. Због изненадног губитка основних претпоставки за нормалан живот, односно немогућности задовољавања базичних потреба, велики број становништва угроженог подручја овисан је о помоћи друштва.

Приоритетне групе приликом спасавања и заштите - корисници социјалне заштите су: дјеца без родитељског старања, дјеца са сметњама у развоју која живе у рањивим породицама, друга дјеца из социјално осјетљивих и рањивих породица, особе за инвалидитетом са високим степеном инвалидности које уз задовољење основних потреба требају помоћ друге особе и које живе саме, старе и немоћне особе без породичне подршке које живе саме или су на смјештају у установама, старе особе корисници сталне новчане помоћи, дјеца из породица под ризиком од раздвајања.

Остале групе потенцијалних корисника: особе са мањим степеном инвалидитета које живе саме, старије особе које живе саме, дјеца и жене на угроженим подручјима, безкућници, особе са психичким сметњама, особе са инвалидитетом без смјештаја које живе на подучју под ризиком, друге особе које у ванредној ситуацији остану без подршке и захтјевају помоћ.

У ванредним ситуацијама у посебно тешком положају су рањиве категорије становништва: болесни, старије и изнемогле особе, инвалиди и дјеца. Њихов положај је изузетно тежак уколико морају бити евакуисани из својих домова. У таквим околностима, посебно са овом категоријом становништва мора се врло обазриво поступати, уз поштовање њихове личности, достојанства, нескриминација по било ком основу и најбољег интереса, нарочито дјеце.

Уколико постоји потреба за смјештајем у одговарајућу установу социјалне заштите ЈУ Центар за социјални рад мора ступити у контакт са овим установама и пронаћи могућност за њихов смјештај. Као посебно тежак задатак намеће се смјештај дјеце из евакуисаног подручја у ванредним ситуацијама. Упркос врло тешким околностима, није пожељно одвајати дјецу од родитеља; треба усмјеравати дјецу и породице да се ослањају на своје уобичајене изворе подршке (чланови шире породице, родбину, пријатеље, комшије, школске другове), јер ова ситуација утиче на смањење стреса и доприноси осјећају веће сигурности, с једне стране и омогућује рационалну употребу ресурса који су у ванредним приликама ограничени, с друге стране. За дјецу која су евакуисана и смјештена у колективне смјештаје, посебно је важно структурисати и организовати вријеме те га испунити активностима. Пожељно је да им вријеме буде организовано тако да садржи уобичајене активности, јер се на овај начин дјеци пружа осјећај сигурности.

Поред стратешког плана, оперативног плана и годишњег плана, ЈУ Центар за социјални рад мора имати План поступања у ванредним ситуацијама, који може бити дио стратешког плана, засебан документ, или се сваке године уносити у годишњи оперативни план, израду плана поступања у ванредним ситуацијама, ЈУ Центар за социјални рад се

припрема за реаговање у случају наступања ванредне ситуације изазване природном или другом несрећом.

Поред израде плана поступање у ванредним ситуацијама, задатак ЈУ Центра је и формирати тимове за реализацију тог плана. Неопходно је прецизно дефинисати линије комуникације и координације у тиму како би се јасно знало ко, кога и када информише о обављеним задацима. Координатор тима је директор, односно руководилац ЈУ Центра по службеној дужности.

У случају наступања ванредне ситуације изазване догађајима који угрожава живот, здравље и благостање великог броја људи, ЈУ Центар за социјални рад своје активности проводи у складу са Планом поступања у ванредним ситуацијама уз поштовање принципа хуманости, селективности (по приоритетима), недискриминације, сарадње и координације са другим субјектима.

9. Здравствена заштита људи

9.1. Дјелатност

Јавна здравствена установа Дом здравља „Др. Стојана и Љубица“ Рудо, основана је одлуком скупштине општине Рудо, а обавља делатност примарне здравствене заштите на подручју општине Рудо. Здравствену заштиту Дом здравља обезбеђује путем тимова породичне медицине по начелима једнакости, доступности, свеобухватности, континуитета и координације. Послови из делокруга Дома здравља обављају се у организационим јединицама, и то:

- Служби породичне медицине,
- Амбуланти за специјалистичке консултације из педијатрије и гинекологије,
- Служби хитне медицинске помоћи,
- Служби за превентивну и дјечију стоматологију,
- Лабораторији, (биохемијска, хематолошка и стоматолошка),
- Служби хигијенско епидемиолошке заштите,
- Пословној јединици заједничких послова,
- Служби РТГ дијагностике,
- Служби за увођење, праћење и побољшање квалитета и сигурности здравствених услуга.

У оквиру ЈЗУ Дома здравља су дислоциране теренске амбуланте у Миочу, Штрпцима, Бијелом Брду и Стргачини.

У Дому здравља регистровано је 6.632 пацијената од чега је 4.137 осигураних, а 2.197 неосигураних. Здравствену заштиту становништво остварује кроз тимове породичне медицине којих је у Дому здравља пет.

9.2. Идентификација ризика у области здравствене делатности

Дом здравља „Др Стојана и Љубица“ Рудо, усвојио је План поступања у ванредним околностима и именовao тим за ванредне ситуације. Планом су дефинисане активности

директора, вође и чланова тима за ванредне околности, као и поступања у случају наступања ванредних околности. У оквиру дјелатности којом се бави Дом здравља, као ванредне околности потребно је анализирати могућу појаву епидемија. Као могуће епидемије идентификоване су: епидемија цревних заразних болести и инфлуенце, док се остале заразне болести појављују спорадично и у мањем броју случајева, те најчешће немају карактер епидемије. Заразне болести представљају значајан социо-економски проблем јер изазивају значајне трошкове. Могућа жаришта заразних болести на подручју општине Рудо могу бити : школе, обданишта, ресторани , разна сеоска и градска подручја поготово густо насељена подручја.

У борби против заразних болести по Закону о заштити становништва од заразних болести , учествује локална управа , цивилна заштита те посебно здравствене установе односно здравствени радници у превентиви општих и посебних мјера на спречавању и сузбијању заразних болести (пријаве, изолација, лијечење, дезинфекција , дезинсекција , дератизација , вакцинација, епидемиолошки надзор и остале мјере).

Најчешће заразне болести на подручју општине Рудо су: цријевне заразне болести, хепатитис А , трихинелоза, варичела, грип, вашке, Q грозница, шуга.

9.2.1. Цријевне заразне болести

Инфективно обољење желуца и танког цријева кратког трајања, бурног тока, са проливом, болом у стомаку и повраћањем. Пролив представља повећање обима и садржаја или учесталости пражњења цријева. Врло често је пролив само симптом неке озбиљније болести и болесног стања (Црохнова болест, улцерозни колитис, цријевна заразне болест), а понекад је ипак само привремени проблем.

9.2.2. Хепатитис А

Хепатитис А је познат као "болест прљавих руку", појављује се спорадично или у епидемијама. До инфекције долази конзумирањем хране или воде контаминирание вирусом хепатитиса А (тзв. фекално-орални пут заразе). Зато ризик заразе вирусом хепатитиса А највише зависи од хигијенских и санитарних услова живота. Најчешћи је код дјецe и младих особа. Пренос се најчешће остварује у директном контакту с обољелом особом (нечистим рукама или преко предмета). Ширење хепатитиса А у породици је често, а такође и у колективним институцијама (вртићи, школе). Спорадични случајеви, али и веће епидемије могу бити посљедица контаминирание хране или воде.

9.2.3. Шуга

Шуга је паразитска болест површинског дела коже коју узрокује гриња *Sarcoptes scabiei*. Паразит се налази на оним деловима тела гдје има мало жлијезда лојница јер секреција лоја негативно утиче на живот и размножавање паразита.

Најчешћи извор заразе је особа при крају инкубације која још нема изражене сметње или болесник са јасно израженим знаковима болести. Болест се преноси с човјека на човјека у дуготрајнијем блиском контакту (најчешће кућни контакти, пријенос преко рубља, одеће, постељине, полним односом, спавањем у истом кревету...). Густоћа смештаја и низак хигијенски стандард омогућују лакше преношење болести и њено

одржавање. Редовно одржавање личне хигијене не спречава добијање свраба / шуге ако је постојао контакт са инфестираном особом.

9. 2. 4. Варичела

Варичела, овчије богиње је примарно преносива капљична заразна болест изазвана јако инфективним варичела зостер вирусом. Обично почиње високом температуром, грозницом, општом слабошћу, малаксалошћу и карактеристичним осипом по кожи у облику мјехурића (везикула) испуњених бистром течношћу, на глави и другим дјеловима тијела. Појава оспе праћена је сврабом. Уколико не настане секундарна суперинфекција мехурића бактеријама промјене на кожи углавном нарастају без ожиљака. Од варичеле најчешће обољевају дјеца прешколског узраста, код којих након прележане болести остаје доживотни имунитет. Болест могу пратити и компликације као што су запаљење мозга, упала плућа, инфекција ока и суперинфекција коже.

Варичела се најчешће преноси капљицама преко ваздуха, кашљањем или кијањем болесника или непосредним контактом са секретом из мјехурића. Обољела особа је заразна од један до пет дана пре појаве оспе и 4 до 5 дана после појаве оспе, или све до стварања красте након пуцања мјехурића. Период инкубације од момента контакта са обољелом особом, до појаве првих симптома варичеле (оспе) траје у просјеку 10 до 21 дана.

9.2 .5. Грип

Грип (инфлуенца) је акутно заразно обољење респираторног система. Јавља се обично у епидемијама, а узрок је вирус инфлуенце. Први симптоми почињу температуром, главобољом, миалгијом, малаксалашћу, затим прелазе у сув кашаљ, фарингитис, и остале катаралне знаке. Најзначајнија компликација је пнеумонија.

Епидемиолошки је значајна јер може да изазове велике пандемије. Оне наносе велике економске губитке и веома се брзо шире.

9.2.6. Вашке

Ваш главе је ситни инсект (2 - 3 mm) који живи искључиво на власишту. Храни се крвљу свога домаћина до које долази безболним уводима. Одрасла женка у току свог живота, који траје просечно 2 месеца, снесе око 200 – 300 јајашаца - гњида које одлаже уз сам корен косе, најчешће уз врат и иза ушију. Из гњида се вашка излеже за око недељу дана, две недеље након тога постаје полно зрела и почиње репродуковати гњида. У случају неповољних услова, гњида могу остати у стању мировања и више од месец дана. Вашка која живи на власишту безопасан је наметник, не преноси никакве болести, али како је вашљивост главе редовно праћена сврабежом, човек се чеше па на кожи настају огреботине које се могу инфицирати.

Поступак развашљивања спроводи се прањем косе специјалним шампонима, према упутствима произвођача (или посипањем перметринским прахом, пудером који се остави на глави преко ноћи, а други дан се коса опере обичним шампоном. Прашење власишта се мора поновити још једном у размаку од 10 до највише 14 дана. Без обзира на то који је од горе наведених поступака кориштен, потребно је уклонити с власишта све гњида. Косу треба испрати у топлој закишељеној води (додајте сирћета или лимунова сока) како би се чешљањем густим чешљем гњида одлепиле са косе, а чешаљ треба сваки час добро опрати.

9.2.7. Кју грозница

Кју грозница је акутно обољење које изазива коксијела барнети (*Coxiella burneti*). Коксијела барнети има све особине рикеција, отпорна је у спољној средини и може да преживи више од месец дана у свежем месу, остављеном на хладном. У сувој средини прави споре, тако да може да преживи више месеци на руну на температури од 15-20°C. Веома је патогена за људе, сматра се да је један микроорганизам довољан да изазове болест.

Инфекција је распрострањена у целом свету, првенствено у виду асимптоматске инфекције домаћих, животиња. Основни резезвоар су овце, говеда и козе који излучују коксијелу столицом, мокраћом и млеком, нарочито током окота. С обзиром да је отпорна у спољној средини и на исушивање, у шталама ствара заразни аеросол, па оболевају првенствено шталски радници. Инфекција се може пренијети и пијењем инфицираног свежег млека. Кју грозница се јавља везано за оболевање стоке, о чему ветеринари воде евиденцију. У природи, коксијела кружи у циклусу животиња-крпељ.

9.2.8. Трихинелоза

Трихиноза (трихинелоза) је космополитска зооноза коју изазива *Trichinella spiralis*. Клиничка слика болести може бити разноврсна, али је у првом плану појава акутног генерализованог миозитиса (запаљење мускулатуре). Проузроковач обољења је Трихинелла спиралис. Паразит спада међу најмање црве, патогене за човека. Одрасла женка дуга је око 3-4 мм а мужјак око 1,5 мм. За њихов развој није потребан прелазни домаћин у истом домаћину налазе се и ларве и одрасли облици. Од ове епизоотије у нашим пределима најчешће оболевају домаће и дивље свиње, пацови, пси, лисице, видре и куне, а у хладним областима фоке, поларне лисице и медведи. Свиња се зарази прождирући инфициране пацове или, хранећи се отпацама зараженог свињског меса. Болест је зато ретка у земљама у којима се свиње хране коренастим крмивом (Француска).

У току болести долази до акутне срчане инсуфицијенције: брзо замарање, изразита малаксалост, гушење, палпитације, нагло настале конгестије плућа и јетре, оток потколеница и др. Ово стање угрожава живот оболелог, а последица је развоја акутног трихинозног миокардитиса, који је праћен одговарајућим променама у ЕКГ-у. Најсигурнија мера заштите је термичка обрада меса (кувањем или печењем), при којој треба да се постигне темпе-ратура од најмање 77 °C у току 30 минута у свим деловима меса. Ларве се могу уништити дубоким замрзавањем меса на -15. °C током 21 дан, или на -18 °C током 24 сата. Саламурење, димљење и сушење меса нису сигурне мере за уништавање ларви Т.спиралис. Најважнија мера колективне превенције је трихиноскопски преглед меса, који спроводи надлежни ветеринарска служба. У сузбијању трихинозе код људи велики значај има спречавање заражавања домаћих свиња {дерати-зација стаја, товилишта, кланица) и уклањање угинулих животиња ван домашаја свиња и пацова. Свиње не треба товити сировим, термички необра-ђеним отпацама и изнутрицама јер могу да садржеларве Т.спиралис. Здравствено васпитање становништва, нарочито сточара и ловаца, у погледу употребе меса домаћих и дивљих свиња, као и других животиња, значајно доприноси сузбијању ове болести.

9. 3. Анализа заразних болести на подручју општине рудо

Хигијенско епидемиолошка служба у ЈЗУ Дому здравља „Др Стојана и Љубица“ Рудо, води службену евиденцију о појави заразних болести и редовно доставља податке о појави ових болести Институту за јавно здравство Републике Српске. Хигијенско епидемиолошка служба Дома здравља у последњих једанаест година забележила је појаву следећих заразних болести:

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TBC	9	7	3	2	4	-	8	3	-	1	1
Gastroen. colitis	22	6	-	-	-	4	21	46	22	31	8
Ascaris	10	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Scabies	4	-	2	4	-	-	1	1	6	3	-
Q febris	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Varičela	-	15	6	9	1	21	1	-	21	28	13
Influenza	-	-	-	10	210	-	163	17	64	10	19
Hepat. B	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Morbili	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Trihinela	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

Табела бр. 11. Број обољелих од заразних болести по годинама

Појава заразних болести на територији општине Рудо у посматраном периоду није забрињавајућа. Као најучесталије болести појављују се инфлуенза и цревне заразне болести. Процена угрожености од заразних болести подложна је утицају различитих фактора. Ипак, може се очекивати да ће се и у нередном периоду највећи број заразних болести односити на цревне заразне болести и инфлуенцу, са већим или мањим учешћем осталих заразних оболења. Цревне заразне болести и инфлуенца очекују се нарочито у периоду касне јесени и раног пролећа, а најзаступљенији су у популацији школске деце.

Слично је и у случају појаве варицеле, која се поред учесталог јављања у јесен и пролеће јавља и у зимском периоду. Вакцинисањем против ових болести умањују се ризик од појаве истих али ипак, не искључује у потпуности. Појава морбили у већем броју у протеклом периоду везана је, између осталог, и за изостанак вакцинације децу у периоду ратних дејстава 90-их година. Оболења као што су шуга (Сцабиес), туберкулоза, вашке и цревни паразити у тесној су вези са социјалним стандардом, па се у већој мери појаве ових болести могу очекивати у популацији лошијег животног стандарда.

У погледу постојања сумње на трихинелу и кју грозницу, пацијенти се упућују у стационарну здравствену установу, а након добијања извештаја случајеви се пријављују Институту за јавно здравство и санитарној инспекцији.

10. Здравствена заштита животиња

Зоонозе су најопасније болести које се преносе са животиња на људе. Међу најзначајнима болестима су: антракс, бјеснило, листериоза, бруцелоза, кју грозница, туберкулоза, птичији грип, лептоспироза, трихинелоза и салмонела. Наведене болести се могу на различите начине пренијети на људе тј. путем хране (салмонела, листерноза, туберкулоза, трихинелоза, бруцелоза), путем ваздуха (бруцелоза, кју грозница, птичији грип, антракс) или наношењем озљеда на кожи (бјеснило, антракс).

III – ЗАКЉУЧЦИ И ПРИЈЕДЛОЗИ МЈЕРА

1. Приједлог за ниво мјера и активности за сузбијање заразних болести људи

Дом здравља планира и спроводи посебне мјере за спречавање и сузбијање заразних болести, које обухватају:

- а) епидемиолошки надзор, редовну едукацију и информисање запослених радника, пацијената и становништва о кретању заразних болести, карактеристикама појединих болести, мерама заштите и тренутној епидемиолошкој ситуацији,
- б) здравствени надзор над лицима запосленим на одређеним пословима и посебну едукацију тих лица,
- в) епидемиолошко истраживање на терену ради раног откривања извора и путева преношења заразних болести, откривања лица која су била изложена примарном извору заразе и у контакту са оболелим лицима и здравствени надзор над тим лицима,
- г) лабораторијско испитивање и брзу дијагностику првих и осталих случајева обољења,
- д) обезбеђење посебних услова у здравственим установама за изолацију и стриктну изолацију оболелих,
- ђ) превоз санитарским возилом, изолацију и лијечење оболелих од заразне болести у здравственој установи, другом адаптираном објекту или у кућним условима,
- е) евиденцију, пријављивање, обавјештавање и достављање извештаја о заразним болестима,
- ж) имунизацију и хемопрофилаксу против заразних болести одређених законом и другим прописима,
- з) спровођење организационих, техничких, дијагностичких, терапеутских, хигијенских и других мера за спречавање и сузбијање интрахоспиталних инфекција у здравственим установама,
- и) адекватно управљање медицинским отпадом инфективног карактера,
- ј) спровођење дезинфекције, дезинсекције и дератизације у току и након завршетка заразне болести,
- к) периодичне здравствене прегледе лица која носе узрочнике одређених заразних болести и лица која долазе из земаља у којима има вирусних хеморагичних грозница, жуте грознице, куге, колере, маларије и дифтерије,
- л) ветеринарско-санитарне мере које проводи ветеринарска служба ради спречавања и сузбијања антропозооза код животиња.

ЈЗУ Дом здравља усвојио је План поступака у ванредним околностима којим су предвиђене обавезе и поступак у случају појаве епидемије заразних болести. Планом је предвиђено да је у случају епидемије заразних болести потребно одмах обавестити

општину Рудо са обавезом да Начелник општине именује стручни тим који ће сачинити Акциони план, којим ће се дефинисати одговорности, организација, начини и линије комуникације, мјере, задаци, људски и материјални ресурси (објекти, лекови, вакцине, опрема и др.), у вези са припремама за епидемију и спровођењем активности у току епидемије. Акционим планом ће се организовати следеће:

1.1 Изолација и лечење оболелих

Поступак изолације и лечење компликованих случајева и оних који захтевају интензивну негу и респираторну подршку се врши у референтним здравственим установама, а до њих се у сарадњи инфектолога и епидемиолога организује транспорт. Током хоспитализације и лечења, инфектолози непрестано прате клиничке симптоме и знаке болести, припремају анализе случајева и о томе изештавају именовани Стручни тим. У случају да се не могу хоспитализовати сви оболели у изолационим јединицама (да су попуњени и алтернативни изолациони капацитети) лечење блажих случајева инфекције спроводи се у условима кућне изолације коју спроводи и надзире надлежни изабрани доктор уз консултације са епидемиолошком службом.

1.2. Карантин

Сви контакти оболелих особа се региструју и стављају под здравствени надзор решењем санитарне инспекције, односно у карантин уколико Министар здравља донесе наредбу о успостављању карантина. Здравствени надзор спроводе доктори примарне здравствене заштите уз координацију свих активности са епидемиолошком службом.

1.3. Здравствени надзор

Координацију рада и надзор над карантином врши епидемиолошка служба.

1.4. Хемиопрофилактика

Хемиопрофилактика се даје здравственим радницима директно изложеним заражавању у току лечења и неге оболелих, директним контактима оболелих који се налазе у карантину и под здравственим надзором и другим особама са високим ризиком од инфекције, а према упутствима које припрема надлежна републичка установа/орган управе, а која спроводи епидемиолошка служба у сарадњи са другим здравственим установама.

1.5. Вакцинације

Према препорукама, вакцинација се спроводи код свих особа код којих нијеконтраиндицирана у складу са расположивим количинама вакцине. Код епидемијске вакцине, уколико буде на располагању, због ограничених количина постављају се приоритети за имунизацију у складу са препорукама које припрема Министарство здравља РС и Институт за заштиту здравља РС.

1.6. Епидемиолошки надзор и истраживање

Епидемиолошко истраживање сваког случаја оболења у складу са усвојеном дефиницијом случаја. Током епидемиолошког истраживања утврђује се пут преношења и извор инфекције, као и сви контакти оболелог у циљу успостављања здравственог надзора и карантина. Епидемиолошким истраживањем се прикупљају и анализирају подаци о кретању инфекције у времену и простору, на основу чега се модификују примењене противепидемијске мере и иницира спровођење додатних мера.

1.7. Вирусолошко испитивање

Епидемиолошка служба у сарадњи са здравственим установама врши узимање узорка за вирусолошка испитивања ради типизације вируса у циркулацији, као и ради праћења евентуалних антигенских измена и поређења са ситуацијом у ширем региону и свету. Узорке прикупљене од хоспитализованих пацијената, у НРЛ доставља епидемиолошка служба.

1.8. Одржавање система здравствене заштите и комуникације

Због повећаних захева за пружањем здравствене заштите, посебних мера које се примењују према оболелима и контактима, врши се мобилизација свих ресурса здравствене заштите и стављање у стање приправности. Акционим планом именовани стручни тим ће планирати резервне капацитете (људске, просторне и материјалне), као и процедуре за ангажовање истих.

2. Приједлог за ниво мјера и активности за сузбијање заразних болести животиња

Зоонозе су најопасније болести које се преносе са животиња на људе. Међу најзначајнима болестима су: антракс, бјеснило, листериоза, бруцелоза, кју грозница, туберкулоза, птичији грип, лептоспироза, трихинелоза и салмонела. Наведене болести се могу на различите начине пренијети на људе тј. путем хране (салмонела, листерноза, туберкулоза, трихинелоза, бруцелоза), путем ваздуха (бруцелоза, кју грозница, птичији грип, антракс) или наношењем озљеда на кожи (бјеснило, антракс).

2.1. Анализа репрезентативних сценарија

Р/б	Листа репрезентативних ризика	Листа репрезентативних сценарија	Циљне/ризичне групе(листа по обиму ризика)
1.	Избијање заразних болести	Територија општине	Животиње, људи
2.	Клизишта	Територија општине	Људи, животиње
3.	Пожари	Територија општине	Људи, животиње, НЖП
4.	Поплаве	Подручја општине уз	Људи, животиње

		водотоке	
5.	Екстремне метеоролошке појаве	Територија општине	Људи, животиње, животна средина
6.	Спремност ветеринарске службе за одговор на ванредне ситуације	Заразне болести на подручју општине	Животиње, људи, НЖП

Табела бр. 12. Анализа сценарија

1. У периоду од 2010-2015. године на територији општине Рудо није било већих обољења животиња нити избијања болести које се преносе са животиња на људе. Резултат оваквог стања је редовно вршење превентивно- ветеринарске заштите животиња које се проводи сваке године у сарадњи са Канцеларијом за ветеринарство БиХ и Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

2. Када су у питању клизишта на територији општине Рудо у насељеним мјестима Бјелушине, Трнавци код Рудог није било случајева страдања животиња а власници су на вријеме збрињавали своје животиње.

3. У последњих пет година на територији општине догодило се неколико већих пожара али према нашим сазнањима није било повријеђених животиња. Пожар у клаоничком објекту СЗТУР Два брата Рудо имао је за последицу сагоријевање веће количине меса у замрзивачима.

4. Поплаве на териорији општине најчешће су у зимском и прољетном периоду уз ријеке Лим, Увац и бујичаве потоке Ступчаник, Оскорушки поток, Бегову воду и друге. Власници објеката уз ове водотоке у вечини случајева су већ навикнути за одбрану од плавлјења.

5. Екстремне метеоролошке појаве као што су олујни вјетрови, град, суша чести су у подручју општине Рудо и било је оштећења имовине али нису регистроване повреде и угинуће животиња, намирница животињског поријекла. Када су у питању земљотреси, територија општине Рудо не спада у ризична подручја и до сада није било већих потреса. Општина Рудо не спада у подручја угрожених.

6. Ветеринарска служба на територији општине Рудо је оспособљена за пружање превентивно ветеринарске заштите и пружање прве ветеринарске помоћи у случају спрјечавања настанка и ширења заразних болести и провођења наређених, мјера над животињама, сировинама и намирницама животињског поријекла, те све остале радње које су везане за контролу клања, контролу сточне хране, контролу објеката за производњу, смјештај и промет намирница животињског поријекла.

ЗАКЉУЧАК: На основу напријед наведеих података сматрамо да угроженост од репрезентативних узрока на територији општине Рудо постоји, али да не могу настати веће последице због уситњености посједа, непостојања великих фарми за узгој животиња и објеката за производњу сточне хране и намирница животињског поријекла.

Ветеринарска служба је оспособљена за пружање помоћи у ванредним ситуацијама и да у сарадњи са другим службама које су интегрисане у систем Цивилне заштите може да

одговори свим захтјевима. Активности Ветеринарске службе у санацији посљедица у угроженим подручјима у првим данима кризе

1. Успоставити локални кризни штаб (ветеринарска инспекција, ветеринарска служба) са сталном и редовном комуникацијом.
2. Континуиран рад и координација ветеринарске инспекције на спашавању, превозу и смјештају животиња са угрожених подручја. Прикупљају се подаци о мјестима на која је могуће смјестити животиње.
3. Организиран систем и континуирана координација сакупљања и нешкодљивог уклањања лешина (успостављање процедуре за поступање, оперативно провођење збрињавања лешина).
4. Успостављена процедура за поступање с пошиљкама лешина из угрожених подручја.
5. Активирање залиха из кризних складишта те координација дистрибуције опреме за рад ветеринарске службе.
6. Координација наруџби опреме и средстава за потребе даљег провођења ветеринарских мјера.
7. Израђен план мјера на угроженим и рубним подручјима, у сврху заштите здравља људи и животиња.
8. Успостављене превентивне биосигурносне мјере на контролним пунктовима за улазак у угрожена подручја (провођење дезинфекције возила).
9. Одлука о провођењу дератизације дезинфекције и дезинсекције у ризичним подручјима – потенцијално угроженим због миграције глодаваца из угрожених подручја .
10. Одлука о ветеринарским прегледима свих домачинстава у угроженом подручју те свих домачинстава у која су допремљене животиње с угрожених подручја у сврху контроле здравственог стања животиња, евентуалног лијечења и евиденције измјештених животиња у ЈРЦ (Јединственом регистру домаћих животиња).
11. Одлука о финансирању вакцинације и означавања паса са угроженог подручја.
12. Упутство ветеринарима за поступање у случају потребе за еутаназацијом животиња, у случајевима када је то нужно услјед захтјева добробити.
13. Припремљени поступци и процедуре за рад спалионице лешина која ће се користити и за нешкодљиво уклањање покварене хране из угрожених домачинстава (замрзивачи, хладњаци...)
14. Израђен план превентивне дезинфекције возила на појединим граничним прелазима са Републиком Србијом

3. Превентивне мјере заштите од сњежних падавина

План активности на спровођењу посебних мјера заштите и спасавања од сњежних падавина и снијега на подручју општине Рудо у 2015/2016.год је основни документ за спровођење задатака и активности ове локалне заједнице и осталих субјеката која спроводе дјелатности од значаја за заштиту од сњежних падавина и снијега. Доношењем и спровођењем овог плана унаприједиће се и обезбједити свестраније ангажовање свих релевантних субјеката и остварити виши ниво приправности на заштити и спасавању људи и материјалних добара од сњежних падавина и снијега.

План активности је подјелењен на следеће цјелине:

1. Обезбјеђење нормативних и општих претпоставки за реализацију плана активности на спровођењу посебних мјера заштите и спасавања од сњежних падавина и снијега.
2. Планирање и спровођење превентивних мјера заштите у циљу смањења ризика од последица сњежних падавина.
3. Активности усмјерене на побољшању стања у систему заштите и спасавања од сњежних падавина и снијега.
4. Спровођење оперативних мјера.

Ред.број	Задаци	Извршилац	Сарађује	Рок
1.	Одржати сједницу општинског штаба ЦЗ са субјектима од значаја за спровођење превентивних и оперативних мјера заштите и спасавања од сњежних падавина и снијега и на истој усвојити: План рада штаба ЦЗ,Анализу стања опремљености и обучености субјеката од значаја за заштиту и спасавање од сњежних падавина и снијега и финансијски план општине за спровођење задатака из ове области.	Општински штаб ЦЗ	Служба ЦЗ	
2.	Одржати радне састанке са привредним друштвима,другим правним лицима и повјереницима ЦЗ како би се извршиле припреме,побољшала организованост и међусобна координација у спровођењу мјера из ове области.	Општински штаб ЦЗ	КП Услуга Ватрогасно друштво Повјереници ЦЗ	
3.	Успоставити ефикасан систем осматрања ,обавјештавања и узбуњивања са подручјима повећаног ризика од сњежних падавина и снијега	Служба ЦЗ	ТВ Рудо Предсједници савјета МЗ Повјереници ЦЗ	За вријеме зимске сезоне
4.	Путем ТВ Рудо обавјештавати становништво, а посебно учеснике у саобраћају о могућим сњежним падавинама и њиховим последицама и	Служба ЦЗ	ТВ Рудо Метеоролошка станица	Трајан задатак

	путем кратког броја за хитне интервенције 121 могу пријављивати могуће опасности.			
5.	Сагледати могућност да се изврши санација оштећених путних праваца узимајући у обзир најкритичнија мјеста.	Романија путеви Одабрани извођач за чишћене снијега ТВ Рудо	Општински штаб ЦЗ Служба ЦЗ	По потреби
6.	Служба ЦЗ са предсједницима савјета МЗ направиће базу података, посебно на најугроженијим подручјима која садржи спискове старијих лица, непокретних лица, трудница, социјалних случајева, бескућника и сл. те спроводити по потреби друге мјере и активности.	Служба ЦЗ	Савјети МЗ	Трајан зadataк
7.	Локална заједница ће у случају потребе закључити уговор за припадницима ЦЗ ако буду ангажовани на овим задацима.	Начелник општине	Служба ЦЗ	По потреби
8.	Општина ће путем јавног позива одабрати извођача за чишћење снијега локалних и некатегорисаних путева и обезбједити довољне количине абразивног и др. материјала за посипање.	Комисија за јавне набавке	Служба ЦЗ	
9.	Служба ЦЗ ће урадити план зимске службе и упознати извршиоце радова на путевима са задацима и обавезама које произилазе из плана зимске службе одржавања.	Служба ЦЗ		
10.	Спријечити неконтролисано одлагања смећа и отпада ради нормалног протока воде како не би дошло до стварања вјештачких акумулација	Комунална полиција	Служба ЦЗ	Трајан зadataк
11.	Општински штаб ЦЗ ради	Општински	Полицијска	У току

	што безбједнијег одвијања саобраћаја у зимском периоду ће успоставити трајну сарадњу са Полицијском станицом Рудо, метеоролошком станицом и ТВ Рудо	штаб ЦЗ	станција Рудо Метеорлошка станција ТВ Рудо	зимског периода
12.	Обавјестити власнике пословних и стамбених објеката да морају извршити чишћење снијега око својих јединица за становање и посао и упозорити грађане да возила паркирају тако да не угрожавају пролазак механизације која ради на чишћењу снијега	Служба ЦЗ	Полицијска станција Комунална полиција	У току зимског периода
13.	У циљу извршавања обавезе обавјештавања о природним и другим несрећама које могу угрозити људе, материјална и друга добра путем ТВ Рудо упозорити органе и организације, предузећа и друга правна и физичка лица да су дужни позивом на број 121 обавјестити о избијању природних и других несрећа	Служба ЦЗ	ТВ Рудо	Према потреби
14.	Услед непосредне опасности од сњежних падавина и снијега или кад се нареди предузимање неопходних оперативних мјера заштите и спасавања свакодневно а по потреби више пута дневно достављати извјештај Подручном одељењу Соколац о стању угрожености, предузетим мјерама и другим релевантним подацима.	Општински штаб ЦЗ	Подручно одељење Соколац	По потреби
15.	У најсложенијим ситуацијама када су угрожена насеља и животи грађана општински штаб ће планирати ангажовање тимова за деминирање са комплетном	Општински штаб ЦЗ	Подручно одељење Соколац	По потреби

	опремом			
16.	У случају да због сњежних падавина и снијега буду угрожени животи грађана и да буду у немогућности да набаве основне животне намирнице општински штаб ЦЗ ће преко одељења Соколац тражити ангажовање хеликоптерског сервиса РС	Општински штаб ЦЗ	Подручно одељење Соколац	По потреби

Табела бр. 13. План активности (снијежне падавине)

4. Превентивне мјере заштите од поплава

Појава бујичних вода је једна од потенцијалних опасности за настанак поплава. Цивилна заштита општине Рудо је спремна за реаговање у оваквим ситуацијама и сходно томе и доноси план за одбрану од поплава на подручју општине Рудо.

План активности у припреми и спровођењу мјера заштите и спасавања од поплава на подручју општине Рудо је основни документ за спровођење задатака и активности ове локалне заједнице и осталих субјеката која спроводе дјелатност од значаја за заштиту и спасавање од поплава.

Доношењем и спровођењем овог плана унапредиће се и обезбједити свестраније ангажовање свих релевантних субјеката и остварити виши ниво приправности на заштити људи и материјалних добара од поплава.

Треба напоменути да територија општине Рудо није знатно угрожена од поплава. Углавном је угрожено пољопривредно земљиште и то око 200-300 хектара и то долином Лима, као и 15-20 стамбених и других помоћних објеката. Знатан дио територије општине Рудо био би угрожен хаваријом лимских хидроелектрана који су стациониране у Републици Србији.

Ред.бр	ЗАДАЦИ	ИЗВРШИЛАЦ	САРАЂУЈЕ	РОК
1.	Одржати сједницу општинског штаба за ванредне ситуације са субјектима од значаја за спровођење превентивних и оперативних мјера заштите и спасавања од поплава и на истој усвојити план мјера заштите и спасавања од поплава а) План оперативног спровођења овог	Општински штаб за ванредне ситуације	Служба ЦЗ	

	плана b) Анализу стања опремљености и обучености субјеката од значаја за заштиту и спасавање од поплава			
2.	Успоставити ефикасан систем осматрања,обавештавања и узбуњивања на подручијима повећаног ризика од поплава.	Општински штаб за ванредне ситуације	Служба ЦЗ	Трајни задатак
3.	Путем ТВ Рудо упознати становништво са могућим поплавама и њиховим последицама и промовисати кратки бесплатни број за хитне интервенције 121	Служба ЦЗ	ТВ Рудо	Трајан задатак
4.	Путем ТВ Рудо упозорити становништво који живи у приобалном дијелу општине да за вријеме топљења снијега и обилних падавина у сваком моменту буду спремни за евакуацију,као и да на вријеме евакуишу стоку и сточну храну.	Служба ЦЗ	ТВ Рудо	Трајан задатак
5.	Извршити чишћење шахтова и заштитног канала на Росуљама	КП "Услуга" Рудо и агенција за воду РС	-	Април и Септембар
6.	У складу са утврђеном листом приоритета деминирања извршити деминирање критичних површина уз корита водотока.	Тим за деминирање	Служба ЦЗ	Трајан задатак

7.	Спријечити неконтролисано одлагање смећа као и непланску експлоатацију шљунка	Комунална полиција	-	Трајан задатак
8.	Спријечити изградњу стамбених и других објеката на критичним или небрањеним подручјима	Грађевинска инспекција	-	Трајан задатак
9.	Извршити набавку опреме потребне за спашавање од поплава од средстава планираних буџетом општине за ЦЗ	Служба ЦЗ	-	У току године
10.	Изнаћи могућност закључивања уговора о ангажовању припадника ЦЗ у акцијама заштите и спашавања од поплава	Општински штаб за ванредне ситуације	Служба ЦЗ	
11.	За вријеме повећане или непосредне опасности од поплава редовно обавјештавати подручно одељење Соколац на број 121	Служба ЦЗ	-	По потреби
12.	За вријеме повећане или непосредне опасности од поплава ускладити режим рада са индексом опасности	Начелник општине	Служба ЦЗ	По потреби
13.	Утврдити услове организацију и начин ангажовања грађевинске механизације у смислу подршке акцијама заштите и спасавања од поплава	Служба ЦЗ	-	
14.	У случају да због поплава буду угрожени здравље и	Општински штаб за ванредне ситуације	РУ ЦЗ	По потреби

	живот грађана и да нису у могућности да се евакуишу, општински штаб за ванредне ситуације ће од РУ ЦЗ тражити ангажовање хеликоптерског сервиса РС			
--	--	--	--	--

Табела бр.14. План заштите од поплава

5. Превентивне мјере заштите од пожара

Организација заштите од пожара

Организација заштите од пожара зависи од добро организованих и проведених превентивних мјера заштите.

Поред добро организоване превентивне заштите, потребно је имати и добро организоване, стручно обучене и технички опремљене, чуваре-ватрогасце, који ће у датом моменту дјеловати у репресивном погледу. Оперативна јединица у оквиру Ватрогасне јединице Шумског газдинства, као и Добровољна ватрогасна јединица Рудо, која је формирана у оквиру Ватрогасног друштва Рудо, морају бити организоване и стручно обучене за акције гашења пожара шума. Међутим велики значај има и одговарајућа припрема и обука припадника Цивилне заштите.

Организација заштите од пожара у оквиру Шумског газдинства спроводи се преко:

- лугара
- осматрача пожара у љетном периоду
- дежурних за празнике
- сталне дежуре

Пожарне опасности и мјере заштите од пожара

Најчешће пожарне опасности у шумама јесу:

- Присуство велике количине горивог материјала (дрво, лишће, бујад и остали материјал)
- Ложење ватре (пастири, шумски радници, излетници, планинари и туристи, те спаљивање отпадака, уништења шумских инсеката, производња дрвеног угља и креча)
- Намјерне паљевине (разни мотиви)
- Угоститељски и туристички објекти, гдје су присутни сви узрочници пожара.

У шумама се наручито забрањује:

- Свако ложење ватре и производње пламена и жара на било ком мјесту као и пушење ван путева у периоду од 1 маја до 15 септембра,
- Подизање ковачница, пећи за печење креча, цигле, паљење дрвеног угља и слично као и на простору до 500 m удаљеном од руба шуме.

Ватра се може ложити изузетно на мјестима одређеним и обиљеженим од стране организације која газдује шумом, придржавајући се прописаних услова и мјера сигурности.

У шумама намјењеним за излетишта у дане празника и нерадних дана, Шумско газдинство је дужно обезбједити дежурну чуварску службу.

Специјалне мјере заштите су :

- Израда ватрогасних просјека одређене ширине. Ширина тих просјека је од 3 – 6 m зависно од висине.
- Израда заштитних појаса – непошумљени простори око путева, жељезничких пруга и објеката. Та ширина износи 5 – 20 m, зависно о каквој се угрожености ради.
- Израда заштитних плаштева – насада мјешовитог дрвећа.
- Организовати системску контролу сталним дежурством на осматрачницама код већих шумских подручја, те патролну службу у оним дјеловима шума у које најчешће улазе људи. Осигурати сигуран систем везе УКВ-везе, пољски, мобилни телефони или други звучни или свјетлосни сигнали који су предходно договорени.
- У циљу васпитног дјеловања треба користити сва могућа средства јавног информисања, затим разна упозорења (плакати и остало).
- Код објеката у шумским подручјима требају бити заштитни појасеви најмање ширине 25 m, а тло таквог појаса да се стално чисти од запаљивог материјала.
- Такође, потребно је осигурати довољну количину воде за гашење (бурад са водом, разне акумулације, потоци и сл.), те опрему (лопате, крампе, пумпе, брентаче, напртњаче, кофе за воду, метланице и сл.).

Основни и најважнији елементи у ватрогасној интервенцији је начин и брзина везе, од које зависи и брзина интервенције.

Добро организована веза мора настојати да се вријеме од избијања пожара до интервенције сведе на минимум.

Према томе, успјех код гашења пожара не зависи само од правилног тактичког наступа, него и од тога како је организована цјелокупна заштита од пожара тј. начин дејства пожара, начин алармирања, брзина интервенције људства са опремом, те сама акција гашења пожара.

5.1. Анализа репрезентативних сценарија

Пожари отвореног простора у општини Рудо интензивније се јављају у два периода и то период пред вегетацију март – април, и период исушивања вегетације, у току љета јули, август као и прва половина септембра.

Пожари отвореног простора, а тиме и шумски пожари, угрожавају становништво, имовину, инфраструктуру, а посебно животну средину. Шумски пожари углавном настају као резултат деструктивног антропошког дјеловања у преко 95% случајева, а врло мали проценат можемо приписати другим, односно природним факторима.

Дуготрајна суша ствара повољне услове за настанак и ширење пожара, сушењем горивог материјала у шумском земљишту, гдје је посебно опасан дрвенасти суви материјал као дрвени отпаци у виду грана, обореног дрвећа и остале дрвне масе, наручито у дијеловима гдје се не води рачуна о шумском реду.

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН

Ред.бр.	Задатак	Извршилац	Сарађује	Рок
1.	Доградња и ажурирање планова ЦЗ и процјене угрожености локалне заједнице од елементарних и других несрећа	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	1 март
2.	Израда годишњег извјештаја и плана рада ЦЗ за Републичку управу ЦЗ	Стручни сарадник		Децембар
3.	Израда годишњег плана и извештаја за Скупштину Општине Рудо	Стручни сарадник		Јануар
4.	Организација и провођење обуке општинских јединица ЦЗ	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	У току године
5.	Ангажовање на доследној примјени Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама	Стручни сарадник		Стални задатак
6.	Контакт и сарадња са сусједним општинама у циљу обезбјеђења узајамне помоћи у случају природних и других несрећа	Стручни сарадник	Подручно одјељење	Стални задатак
7.	Опремање јединица ЦЗ	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	Стални задатак
8.	Учешће на обуци, семинарима и др. облицима усавршавања	Стручни сарадник	Републичка Управа ЦЗ	Стални задатак
9.	Координација и организовање заштите грађана и материјалних добара од заосталих НУС-а	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ и подручно одјељење Соколац	Стални задатак
10.	Сарадња на провођењу задатака из области цивилне заштите у предузећима, установама и	Стручни сарадник		Стални задатак

	Мјесним заједницама			
11.	Одржавање сједница општинског штаба ЦЗ	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	По плану
12.	Одлазак на састанке подручног одјелења Соколац	Стручни сарадник		По позиву
13.	Учешће у предузимању превентивних и оперативних мјера за спречавање и ублаживање од последица природних и других несрећа	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	Стални задатак
14.	Учешће у отклањању последица од несрећа	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	Стални задатак
15.	Наставак сарадње са полицијском станицом Рудо и другим институцијама од значаја за заштиту и спашавање људи и материјалних добара од природних и других несрећа	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	Стални задатак
16.	Обиљежавање 1.марта дана ЦЗ	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	Март
17.	Реализација и свих других задатака везаних за ЦЗ	Стручни сарадник	Општински штаб ЦЗ	Стални задатак

Табела бр. 15. Оперативни план ЦЗ

Општина Рудо располаже са следећим водовима цивилне заштите специјализоване намјене и то :

- Вод опште намјене,
- Вод за спашавање на води и под водом,
- Вод за спашавање из рушевина,
- Вод за спашавање од пожара,
- Вод за спашавање од снијега и снијежних падавина.

Преглед институција-привредних субјеката који су од значаја за заштиту и спасавање од елементарних непогода општине Рудо

- Ватрогасно друштво Рудо
- КП „ Услуга „ Рудо
- Полицијска станица Рудо
- ОО Црвеног крста Рудо

-
- Центар за социјални рад
 - Ветеринарска амбуланта
 - Дом здравља Рудо
 - ШГ „ Панос „ Вишеград, ШУ Рудо
 - Информативни центар Рудо
 - Рафтинг клуб „ Валине,,

8.1. Могућности планирања и обезбјеђење материјалних и финансијских средстава за случај несрећа великих размјера

Цивилна заштита општине Рудо не располаже у потпуности са материјално техничким средствима и опремом која би се могла употребити у случају интервентног дјеловања, осим средстава и опреме за противпожарну заштиту, одређене количине униформи цивилне заштите и друга МТС-а. Потребно је у оквиру Буџета општине Рудо издвајати планирана средства за опремање и обуку формираних јединица цивилне заштите.

8.2. Мјере заштите и спасавања, снаге и средства у фази спровођења мјера заштите и спасавања

Ове мјере се планирају за спасавање живота и заштите у вријеме настанка катастрофе. Главне мјере које би се се проводиле су: спасавање, третман и нега настрадалих, евакуација, смјештај, исхрана, обезбјеђење комуникације, расчишћавање и приступ угроженим, снабдијевање водом и струјом, здравствена и санитарна заштита, обезбјеђење животних намирница, јавно информисање, безбједност, обнова и изградња, одржавање морала и тд.

Снаге које ће учествовати у спровођењу мјера заштите и спасавања су: грађевинска и комунална предузећа, привредни субјекти за снабдијевање, здравствене и ветеринарске установе, Црвени крст и социјалне установе, јединице цивилне заштите опште и специјализоване намјене и становништво Рудог. У овим случајевима ангажовала би се средства од привредних субјеката и других правних лица са расположивом механизацијом.

8.3. Снаге и средства у фази спровођења одлуке на отклањања последица несрећа

Мјере заштите и спасавања у фази асанације обухватају: пружање прве медицинске помоћи повријеђеним и спасавање живота оних који су још неповријеђени али су угрожени затрпани у рушевинама, запаљеним и поплављеним објектима, проналажење и идентификација смртно страдалих, сакупљање, транспорт и сахрањивање настрадалог становништва; прикупљање, уклањање и уништавање отпадних и других материјала који су опасни по живот и здравље људи и животиња; спровођење хигијенско-епидемиолошких мјера ради спрјечавања ширења заразних болести, епидемија, забрана употребе воде из оштећених и загађених водних објеката, обезбјеђење

становништва питком водом. За реализацију задатака мјере асанације ангажоват ће се: КП „Услуга,, Рудо у сарадњи са ПС Рудо и Домом здравља Рудо.

8.4 Начин вршења процјене штета од природних и других несрећа

Процјену насталих штета вршиће Комисија за процјену штета, коју именује начелник из реда стручних лица одређене специјалности за штету која је настала на имовини у власништву становника општине Рудо и штете које су настале на инсталацијама критичне инфраструктуре у власништву општине и штете настале код привредних субјеката на територији Рудо.

8.5. Руковођење и координација снагама заштите и спасавања

Оперативно и техничко руковођење цивилном заштитом и другим снагама заштите спасавања врши општински Штаб за ванредне ситуације. У руковођењу је обавезан проводити Одлуке које доноси начелник општине надлежан за руковођење цивилном заштитом и другим снагама заштите и спасавања. Када се процјени да снаге и средства професионалних служби, као и привредних друштава и других правних лица нису у могућности да спријече и отклоне последице природних и других несрећа у којима су организоване снаге цивилне заштите општине Рудо тада би се тражила помоћ од Републичке управе цивилне заштите Републике Српске, сусједних општина, привредних друштава сусједних општина и Оружаних снага БиХ.

ЗАКЉУЧАК

Процјена угрожености од елементарне и друге несреће Општине Рудо је основни и полазни документ из кога треба да проистекну сви остали планови одбране и заштите од елементарне и друге несреће на подручју наше општине. Процјена угрожености даје што потпуније и аналитичке податке о територији, становништву, идентификованим ризицима, ризичним објектима, критичним тачкама, историјским, статистичким подацима, процјењеним последицама несрећа које су резултат идентификованих ризика, штети и губицима у односу на циљне групе, односно људе, имовину, инфраструктуру и животну средину, постојећи ниво заштите, капацитете, те могућности и правце развоја и унапређења система заштите и спасавања на подручју општине.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНА, ПОДЗАКОНСКИХ АКТА, МЕЂУНАРОДНЕ ЛЕГИСЛАТИВЕ И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОКУМЕНАТА

Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама	Сл. гласник РС 121/12
---	-----------------------

Уредба о садржају и начину израде Плана заштите од елементарне непогоде и друге несреће	Сл. гласник РС 68/13
Упутство о тражењу, пружању и прихватању помоћи заштите и спасавања у ванредним ситуацијама	Сл. гласник РС 53/13
Уредба о организацији и начину функционисања система осматрања, обавјештавања и узбуњивања	Сл. гласник РС 65/13
Закон о статистици	Сл. гласник РС 85/03
Закон о заштити природе	Сл. гласник РС 113/08
Правилник о регистру заштићених природних добара	Сл. гласник РС 79/11
Закон о социјалној заштити	Сл. гласник РС 37/12
Закон о заштити од пожара	Сл. гласник РС 71/12

САДРЖАЈ:

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ:

1. Одлука о Пројени угрожености од елементарне непогоде и друге несреће на територији општине Рудо

1